

Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Kněžská 8, České Budějovice

Diplomová práce

SPIRITUALITA SOUČASNÉHO ČLOVĚKA

Vypracovala: Dohnalová Helena

2011

Vedoucí práce:

Obor:

Ročník:

Doc. Mgr. Jaroslav Vokoun, Th.D.

Teologie služby (kombinované studium)

třetí

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala sama s využitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění,
souhlasím se zveřejněním své diplomové práce a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou
ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých
Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Dne 21. 3. 2011

.....

Děkuji
vedoucímu diplomové práce Doc. Mgr. Vokounovi, Th.D,
že se ujal metodického vedení mé práce, za jeho cenné rady a připomínky.

OBSAH

1. Úvod	7
1.1. Smysl života a duchovní síla víry	8
1.2. Duchovní rozvoj	9
2. Pokoncilní spiritualita	
2.1. Dokumenty o spiritualitě na 2. Vatikánském koncilu.....	10
2.2. Láska je Bůh.....	14
3. Psychologie a náboženství – potřeba zážitku	15
3.1. Spiritualita v psychologii	19
3.1.1. Jaro Křivohlavý.....	20
4. Psychospirituální krize	
4.1. Dr J. Marphy.....	21
4.2. Silvova metoda	22
4.3. Hlubinná abreaktivní psychoterapie	22
4.4. Transpersonální psychologie	23
5. Spiritualita a postmoderna	
5.1. Historie a postmoderna	25
5.2. Postmoderní filosofie a New age	25
5.3. Vztah mezi náboženstvím a moderní dobou	26
5.4. Interspiritualita – vnitronáboženský dialog	28
6. Sekularizace	29
6. 1. Náboženská svoboda	30
6. 2. Náboženská tolerance	31
6. 3. Problém církevní příslušnosti	32
7. Problém mravního jednání	33

8. Multikulturní společnost	36
8.1. Víra a fanatismus	37
8.2. Fenomenologická interpretace	37
8.3. Věda a spiritualita	38
9. Výzkum	
9.1. Kvalitativní výzkum - analýza.....	39
9.1.1. Rozhovory.....	41
9.1.2. Facebook	48
9.1.2.1. Názory přátel z ČR	49
9.1.2.2. Názory cizojazyčných přátel	52
9.1.3. Závěr - vyhodnocení	54
9.2. Kvantitativní výzkum.....	57
9.2.1. Hypotéza	57
9.2.2. Závěr – vyhodnocení	58
Abstrakt.....	60
Abstract.....	61
Seznam literatury.....	62
Přílohy:	
Tabulky hodnocení	66
Grafy.....	68
Otázky pro kvalitativní výzkum.....	69
Otázky pro kvantitativní výzkum.....	70
Otázky pro komunikační síť Facebook.....	70

„Každé ráno přemýšlím, kde vzít sílu organizovat svou mysl a ještě něco vytvořit.

Každé ráno používám modlitbu, abych to všechno zvládl“.

Jan Kaplický

1. Úvod

Autoři publikace „Otázky české spirituality“ (2001) se zabývají otázkou, proč je spiritualita potřebná v dnešním světě, kdy nás stále více ovlivňuje materialistické myšlení a chování¹. Žijeme v tvrdé realitě mediálních zpráv, kdy na nás působí neskutečné množství různorodých informací, spousty článků a teorií. Člověk se potřebuje soustředit a zklidnit. Základní nutností pro uklidnění je živá spiritualita, uvědomělý prožitek, že existuje vztah s Bohem. Vyžaduje to však úsilí k uspořádání našich myšlenek a citů. Hledáme spolupráci, porozumění a lásku. Učíme se dávat a brát. Pokud věříme v Boha, dostáváme se do hlubší roviny víry, která nepřináší materiální nárok, ale pokoru. Přestáváme dělat činnosti z povinnosti a s odporem, začínáme pracovat pro druhé s lehkostí, s nadšením – s láskou². Duchovní způsob života je ovlivňován společností, kulturou, historií, dostupností informací, vzděláním, atd. V dnešní postmoderní, multikulturní, sekularizované společnosti je předmětem dohadů a sporů otázka náboženského přesvědčení a vytváření názorů na svět. S přibývajícím dynamikou a rychlostí rozvoje informací, techniky, biologie, vesmírných výzkumů i konzumní společnosti, je opomíjen náš vnitřní život, pozitivní myšlení, ovládání sami sebe, přátelská posezení v různých skupinách. Uzavíráme se před společností, ale odmítáme se zklidnit. Hledáme podněty a prožitky, které vzrušují. Internet je velmi výrazným prostředkem pro získávání nových informací. Ve své práci se chci zabývat hlavně spiritualitou, tedy duchovním způsobem života dnešních lidí. Budu se snažit zmapovat situaci takovou, jaká dnes je. Spiritualita neboli duchovní činnost jednotlivce je součástí každého člověka. Spiritualitu lidé vnímají různě, nejen jako víru v Boha. Lidé hledají správnou cestu ve svém životě. Snaží se překročit hranice směrem k Bohu, nebo možná i jiným směrem. Proto jsem považovala za vhodné do mé práce zařadit také některé představitele necírkevního duchovního učení. Protože nové, nebo jiné nauky jsou přijímány a nachází ve společnosti pochopení. Zajímají mne různé názory na tuto problematiku, případně jak lidé duchovno vnímají a jak pracují na rozvíjení svého ducha, zda se tím vůbec zabývají.

¹ ALTRICHTER, M., AMBROS, P., FILIPI, P.: *Otázky české spirituality*, 2001,

² CUSKELLY, E. J., *Současná spiritualita*, 1994

1. 1. Smysl života a duchovní síla víry

Milan Machovec, český filosof a humanista říká, že každý člověk hledá svůj smysl života. Někteří lidé v průběhu svého života tento smysl však ztrácejí. Někomu například zemřou jeho děti a člověk zjišťuje, že ony byly jediné, na čem mu vlastně záleželo, tak proč dál pokračovat v žití, když už vlastně nemá proč. Smysl života ztrácí také lidé, kteří trpí nevy léčitelnými chorobami či jsou nějak vážně tělesně postiženi. Jsou mezi nimi samozřejmě i tací, kteří chtějí bojovat a žít co nejdéle³. Touha po štěstí a hledání způsobů, jak překonat bolest a utrpení jsou společné všem lidem. Štěstí je to, v co každý člověk věří a hledá to, co považuje za štěstí. Pro někoho může štěstí znamenat nějaký hmatatelný předmět, jiní hledají určitý duševní stav. Tento výhled do budoucnosti je pro každého důležitý, protože, přeruší-li člověk představivost nebo nějaký svůj projekt, cesta k budoucnosti ztrácí smysl. Lidská existence ztrácí směr a právě v tom vidí Machovec zdroj utrpení. Zeptáme-li se někoho, jaký je smysl jeho života, velice pravděpodobně nám odpoví, že spočívá v jeho rodině, jeho bližních nebo v záležitostech, které podávají jeho existenci nějaký důvod. Právě tyto významy takovému člověku poskytují směr, jímž se ubírá, a umožňují mu žít. Stačí však, aby se objevil nějaký problém s lidmi, kteří jsou mu drazí, nebo aby mu záležitost, na které mu záleží, způsobila zklamání. Smysl jeho života se vytrácí a přichází dezorientace. Pavla Kašparcová prožila část svého života s duchovními indickými vůdci, vyvrací názor, že víra souvisí jen s náboženskými aspekty života. Víra nám poskytuje nejen životní optimismus, ale dodává nám i smysl v životě. Pomáhá překonávat překážky, ovlivňuje naše zdraví, myšlenky, pocity, činy i celý průběh našeho života. Víra je souhrn poznatků a zkušeností, trpělivosti i vytrvalosti. Víra nás dovede povznášet a vede člověka k neuvěřitelným hrdinským, vědeckým a uměleckým činům. „*Duchovní síla víry značí cestu vzhůru. Opravdová víra není čtení nebo odříkávání textů, nýbrž obroda, očista myšlenek, představ, slov i činů. Víra vychází z podstaty dobra, z lásky k bližnímu i k veškeré existenci vesmíru*“⁴.

³ MACHOVEC, M., *Smysl lidské existence*, 2004.

⁴ KAŠPARCOVÁ, P., *Světlo v nás*, 1995.

1. 2. Duchovní rozvoj

Není předmětem mé práce rozbor bible, nebo rozbor různých druhů náboženství, ale chci zdůraznit, že víra je velmi důležitá a schopná přenášet člověka přes různá úskalí a překážky, pomáhá i při rozhodování v zásadních životních otázkách. Víra a náboženství je možná cesta, pro kterou se jedinec v životě může rozhodnout. Rozhodování člověka může vést i jinými směry, často se obrací na odborníky v psychologii, nebo v psychoterapii. Bezradní jedinci se na odborníky v této sféře obrací a volají o pomoc. V mé práci se chci dotknout různých metod používaných psychology a duchovními učiteli, kteří vedou k rozvoji osobnosti. Zároveň předkládám názory jednotlivců, kteří se snaží rozvíjet bez těchto znalostí. V mé práci jsem se zaměřila hlavně na rozhovory. Snažila jsem se kontaktovat nejčastěji jedince, kteří nevěří v Boha, a chtěla jsem zjistit, jak se projevuje jejich vnitřní prožívání vztahů, jak se staví ke svým přáním, zda umí poděkovat, zda zažili něco jako zázrak... Uskutečnila jsem mnoho rozhovorů, získala mnoho zajímavých informací. Postupně je zařazuji k jednotlivým tématům. Vyhodnocení celého výzkumu, předložím v závěru této práce.

První příběh, který zařazuji do této práce, se týká rozvoje jedné paní, která dlouho hledala svůj smysl života. Hledala cestu k Bohu. Po nějakou dobu docházela k psychiatrovi, léčila se různými medikamenty, ale stále nebyla vyrovnaná. Cestu k Bohu našla pomocí jógy, kterou začala navštěvovat. Došlo u ní k vnitřnímu zklidnění. Zásadní změny v jejím životě se u ní objevily právě po tom, kdy přijala Boha do svého srdce.

1. BH. (54)

„Vychovaná jsem byla jako římská katolička, jsem pokřtěná. V totalitě jsem dospívala a měla mnoho výhrad ke katolictví. Hledala jsem a hodně tápala. Zajímala jsem se o jiné možnosti spojení s Bohem. Katolictví jsem nerozuměla a jiné možnosti jsem neviděla, dost jsem se tím trápila. Až po roce 1989 jsem mohla rozšířit své vědomosti o další zkušenosti. Oslovila mne jóga a já jsem se jí začala věnovat jako tělocviku. Pomáhala jsem nejdřív svému tělu a najednou jsem se výrazně uklidnila i po psychické stránce. Našla jsem svou cestu k Bohu a děkuji mu za to. Udělala jsem si pořádek sama v sobě. Přijímám všechna pozitiva i negativa klidně, protože vím, že Bůh je se mnou. V současnosti podnikám a má největší starost je, se uživit, jde to velmi těžko, ale svou práci mám velmi ráda, věnuji se jí neustále, mnohdy se cítím značně vyčerpaná. Má práce je založená na tvůrčí činnosti. Bez blízkosti Boží moudrosti bych nebyla vůbec schopna ji vykonávat. Víím, ale že mne Bůh neopustí, mám v něm velkou duchovní oporu. Neustále s ním hovořím, prosím ho a děkuji mu za vše, co pro mne dělá“.

2. Pokoncilní spiritualita

Otázky o velkém množství spiritualit řeší ve studijních skriptech Mgr. Pospíšilová. Rodí se nová hnutí a s nimi i nová zaměření duchovního života. Bůh stvořil každého člověka jako neopakovatelnou osobnost. Tato jedinečnost lidské osoby se projevuje především ve způsobu lásky, kterou prožívá a kterou dává druhým. Jinými slovy: každý z nás prožívá duchovní život, své duchovní zkušenosti *sobě vlastním způsobem*⁵. Lidé jsou rozdílní, ale také jsou si podobní. Vidíme to na vzhledu i na povaze člověka. Umožňuje to vytváření různých skupin. V dějinách římskokatolické církve byly mimořádné osobnosti, které prožívaly svou spiritualitu velmi oslovujícím způsobem a stávaly se tak vzorem pro své následovníky. Bývají to především zakladatelé řeholních společenství a duchovních hnutí. Přítomnost různorodých duchovních proudů a spiritualit v církvi však neznamená, že tyto jednotlivé duchovní směry působí odstředivě od základní křesťanské spirituality. Naopak, obohacují ji a rozvíjejí svými dary. Věrnost charismatu k vlastní instituci a rozvíjení duchovního dědictví vlastního společenství je tím největším přínosem pro jednotu Božího lidu, protože v každém charismatu převládá hluboká touha duše zcela se připodobnit Kristu a vydávat svědectví o jednom určitém aspektu jeho tajemství. Víra v Boha a v Krista se stává v dnešní době *zkušeností*⁶. Moudrost východních církví hovoří o tom, že víru je třeba přenést z hlavy do srdce. Každý věřící člověk má možnost zvolit si pro svůj život určitou spiritualitu.

Kardinál Vlk řekl: „Je to podobné, jako když se řeholní kněz stane biskupem. Je zcela biskupem, ale nemůže se svého řádu jakoby 'zbavit', protože je jím formovaný. Přitom, ale zůstává především biskupem“.

2.1. Dokumenty o spiritualitě na 2. vatikánském koncilu

Cílem koncilu bylo reagovat na potřeby doby, ne definovat nové nauky či dogmata. Koncil měl výrazný vliv na *obnovu liturgie* a ve způsobu, jak církev *chápe sebe sama*.

Encyklika 2. vatikánského koncilu *o Církvi v dnešním světě Gaudium et spes* se zabývá rozpory, které vznikají vlivem demografické, hospodářské a sociální situace, v rodině a ve společnosti. Potíže přináší střídání generací, nové sociální vztahy i vztahy mezi mužem a ženou. Narušuje se rovnováha v dnešním světě.

⁵POSPÍŠILOVÁ, L. J., *Úvod do spirituality*, 2004, str. 10.

⁶Tamtéž. Str. 16.

Důležitost poslání církve koncil připomněl v konstituci **Lumen Gentium**. Posvátný sněm v ní doporučuje *hlásání evangelia*, aby všichni lidé byli osvíceni jasem Kristova světla, které září na tváři církve jako bezmezná láska.

V deklaraci o křesťanské výchově **Gravissimum educationis** je zdůrazňován nesmírný význam výchovy pro lidský život a její stále větší vliv na společenský pokrok v současnosti. Proto se všude projevuje snaha, více rozvíjet výchovnou aktivitu. Další deklarace **Nostra aetate** se zabývá vztahem církve k nekřesťanským náboženstvím. Církev uvažuje o tom, jaký je její vztah k nekřesťanským náboženstvím. V souvislosti se svým úkolem podporovat *jednotu a lásku* mezi lidmi a také mezi národy. Zaměřuje pozornost především na to, co mají lidé společného a co je vede k vzájemné pospolitosti. Všechny národy tvoří přece jedno společenství, mají jeden původ, protože Bůh dal všemu lidstvu možnost přebývat na celé zemi. A lidé na celém světě Boha hledají. **Perfectae caritatis** navazuje na *Lumen gentium*, nejde zde jen o snahu najít dokonalou lásku, ale i o *život a kázeň společnosti* – řádů a institutů, jejichž členové slibují čistotu, chudobu a poslušnost. Od počátku byli v církvi muži i ženy, kteří vedli život zasvěcený Bohu, každý svým způsobem. Mnozí žili jako *poustevníci*, jiní dali vznik *řeholním rodinám*. Tak vyrostla podivuhodná rozmanitost *řeholních sdružení*, která velmi přispívají k budování Kristova těla, ale také se zabývají výchovou a vnitřní krásou dětí. Deklarace o náboženské svobodě **Dignitatis humanae** hovoří o uvědomování si důstojnosti lidské osoby⁷. Neustále se zvyšuje počet těch, kteří chtějí jednat podle vlastního úsudku a užívat odpovědné svobody, ne z donucení, ale hlavně z uvědomění si povinnosti. Tento požadavek svobody v lidské společnosti se nejvíce týká duchovních lidských hodnot, především však toho, co patří k svobodnému náboženství ve společnosti, člověk má Bohu odpovědět vírou dobrovolně, nikdo nemá být nucen k přijetí víry proti své vůli. Svoboda církve je v souladu s náboženskou svobodou, kterou je nutno všem lidem a společností přiznat jako právo a zajistit je v právním řádu.

G. Alberigo se ptá: „Co dnes lidé vědí o 2. vatikánském koncilu, o jeho průběhu a jeho významu?“ Je pravda, že sociální podmínky se podstatně změnily. 2. vatikánský koncil projevil úsilí o obnovu, snahu hledat, ochotu ke konfrontaci s historií, obrátil pozornost ke všem lidem. Novým generacím činí obtíže porozumět jejich významu bez odpovídajících informací. Ale totalitní systém znemožňoval přístup k informacím a dnes již málokdo tyto informace má. Katolická nedůvěra k modernosti vymizela. Do života byl uveden přátelský postoj k lidem⁸.

⁷ www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council

⁸ ALBERIGO, G., *Stručné dějiny II. V K*, 2008

Největší význam pro můj výzkum má Encyklika Benedikta XVI. o křesťanské lásce **Deus caritas est** (*Bůh je láska* 2006). Jednou z hlavních oblastí činnosti církve, je upřímné *uplatňování lásky* k vdovám a sirotkům, vůči uvězněným, nemocným a potřebným všeho druhu. Lásky bude vždy potřeba, a to i v té nejspravedlivější společnosti. Neexistuje žádné státní uspořádání, jemuž by se podařilo to, aby *láska* byla zbytečná. Žádný stát nemá schopnost zajistit to nejdůležitější, co nejen trpící člověk ale každý člověk potřebuje, tedy osobní láskyplnou pomoc. Znovu se potvrzuje, jak důležitá je modlitba. Každý křesťan, který se modlí, prosí o to, aby právě Bůh byl přítomen prostřednictvím Ducha Svatého. **Důvěrný vztah s Bohem**, odevzdanost do jeho vůle, dokáže zastavit úpadek člověka a pomáhá mu bojovat proti fanatismu a terorismu. Náboženský postoj vylučuje, aby se člověk povyšoval na soudce nad Bohem a aby Boha obviňoval z toho, že připouští bídu, aniž by přitom měl soucit se svými tvory⁹. Myšlení a cítění lidí naší doby němečtí biskupové popisují jako „ztrátu jednoty a identity“, zároveň jako „hledání opory a středu“¹⁰.

2. MN (73)

*Věřím. Víra je pro mě stejně důležitá jako Bůh. Věřím v Boha, protože není možné, aby z kamene nebo z vody vznikl život. Život musel někdo stvořit. Bůh dal podnět. Církev pro mne znamená **intenzivnější spojení s Bohem**. Přesto se velmi těžko vyrovnávám s odchodem mých blízkých. Možná, že se s nimi někdy sejdu, ale teď silně pociťuji jejich ztrátu. Těžko se smírjuji s tím, že tu nejsou, cítila jsem větší blízkost Boha, když tu byli ti, které jsem milovala.*

3. DZ (54)

*Jsem **ortodoxní katolík**. Vadí mi jakékoliv změny provozované v katolických kostelech, jako například otočení oltáře, nebo konec s latinou. Vytrácí se tajemnost, která pro mne vždy byla silně autoritativní a hluboce mne oslovovala. Nesnížila jsem tím však svůj přístup ke katolictví. Je pro mne jediným možným uznávaným způsobem, jak promlouvat s Bohem. Díky katolickému vyznání mohu být poslušná a pokorná. Tečka*

⁹ www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council

¹⁰ Němečtí biskupové, **Čas rozněvání**, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz,

4. MŠ (25)

*Jsem vychovaná ve víře v Boha. Katolická výchova se mi líbila, hlavně kostely. Několikrát v životě jsem prožila velké zklamání v rodině. Nevyjasněné a nevyřešené problémy, které se v naší rodině udály, mnou hodně otráslly (pozn.: tragická událost). Nemohla jsem je ovlivnit. Bojím se, aby se něco podobného neopakovalo, proto řeším v současnosti spíše důvěru (ne víru), tedy vztahy k mým milovaným, hlavně u mého partnera. Velmi často se dnes setkávám s takovými názory, jako například, že válka a Bůh nejdou dohromady, proto dnes váhám, nevím, občas nad tím přemýšlím. **Duchovní život ano, je pro mě důležitý, ale mám ho nasměrovaný k partnerovi.** Pokud mám problém, řeším jej v rodinném kruhu. Pomáhá mi, když mohu o problému mluvit s někým, kdo mi naslouchá, může to být i kamarádka. Nepotřebuji pak ani poradit. Slova, která pronáším, mně přivedou k závěru a k řešení, mně stačí, že se mi uleví. Pokud pak dojde na řešení problému s konkrétní osobou, už jsem jistá, rozhodnutá a umím řešit situaci pokorně a v klidu, s nadhledem. Důvěru potřebuji mít v partnera, ta spočívá v tom, že se na něj mohu spolehnout, mohu se o něj opřít. Potřebuji věřit jemu. Jinou víru neřeším.*

5. JT (59),

*Každý má svůj náhled. Já jsem věřící, ale nejsem žádný „pánbíčkář“, nehledám Boha v kostele. Ale vždy, když jsem ho potřebovala, obrátil se ke mně a pomohl mi. Hlavně při výchově dětí, kterou jsem cítila jako nejdůležitější. Při každém problému, když jsem nevěděla, jak řešit situaci, došlo ke „zjevení“ a k pomoci. Neprosila jsem Ho o pomoc, ale vždy jsem za ni poděkovala. **Věřím, že mi Bůh pomáhal a neustále pomáhá.** Čím jsem starší, tím to cítím silněji. Jen si nejsem jista, že termín Bůh je ten správný, mám před Ním úctu a bojím se jakýkoliv termín vyslovit. Je to jako kdybych s Ním mluvila otočená zády k němu, když mu nevidím do očí (ale netroufla bych se podívat), netroufám si Ho ani jakkoliv oslovovat.*

6. JT (68)

*Jsem věřící křesťan, chodím do kostela nepravidelně, ale poměrně často. **Vidím v Bohu dobro, lásku a spravedlnost,** kdyby každý dodržoval Desatero, pak je na Zemi ráj. Můj zeť není pokřtěný, nevěří v Boha, přesto je morálně na vyšší úrovni než mnozí „pánbíčkáři“. Cením si jeho zodpovědnosti, spolehlivosti... Je to dobrý člověk. Jeho morálka je na vysoké úrovni, nikdy jsem nepředpokládal, že moje dcera si vezme nevěřícího člověka. Ale když jsem ho poznal, začal jsem si ho vážit, hlavně pro jeho morální hodnoty.*

2.2. Bůh je Láska - Deus caritas est

Česká terminologie je v tomto bodě velice chudá, nerozlišuje různé varianty lásky. Řečtina rozlišuje tři formy. První je tzv. *láska erotická*, jejíž jméno je odvozeno od řeckého boha lásky Eros. Je to láska smyslná, od tohoto jména jsou odvozeny výrazy erotika (soubor jevů, vztahujících se k sexuální aktivitě), nebo erotický (což znamená milostný). Druhým řeckým jménem pro lásku je *filia*, znamená v podstatě příbuznost, blízkost, či přátelství. A konečně třetí forma se nazývá *agapé*, což je nejvyšší „duchovní láska“. Spinoza ji nazývá „duchovní láska k Bohu“. T. G. Masaryk v „Hovorech s T. G. M.“ od Karla Čapka zdůrazňoval duchovní lásku k bližnímu: „nelze Boha neviditelného milovat bez lásky k bližnímu, viděnému¹¹“.

Křesťanská náboženská nauka nám hlásá, že *Bůh je láska*. Lásku pocítil každý z nás. Prožitek lásky známe všichni, ale agapé cítíme jen jako lásku mezi lidmi. U Boha ji hledá málokdo.

Z psychologického hlediska je láska potřebou. Abychom se dostali k této lásce, hledáme různé **mystické cesty a metody**, jak se naučit milovat Boha a zatěžujeme svou mysl mnoha nápady. Protože cesta k Bohu je trnitá, provádíme množství praktik, abychom dosáhli pocitu Boží přítomnosti. A přece je to tak jednoduché. Z lásky jsme se narodili, setkali se s láskou mateřskou, s láskou celé rodiny, poznáváme přátele, kamarády, partnery a znovu s láskou plodíme a rodíme. S prostým srdcem se dostaneme až k Boží lásce.

7. SK. (18)

Věřím hlavně v lásku, vzájemnou toleranci a důvěru mezi partnery. Věřím, že existují nadpřirozené bytosti, UFO, čarodějnice, satan i jasnovidci. Věřím v Boha, který stvořil Zemi i člověka, a nad tím vším vládne.

¹¹ ČAPEK, K., *Hovory s T. G. M.*, 2009

3. Psychologie a náboženství - potřeba zážitku

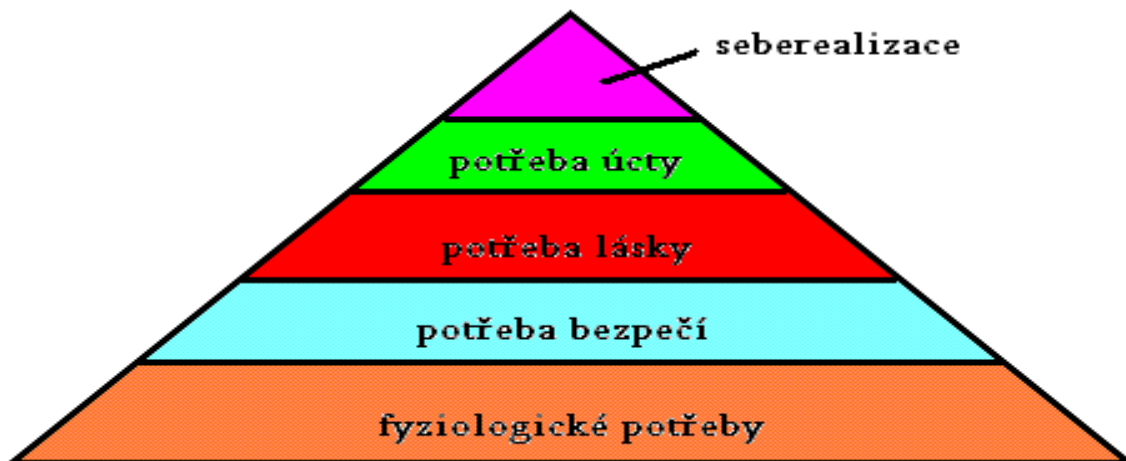
Potřebu zážitku se psychologové a mystici snaží definovat jako zkušenost. Mezi často zmiňované patří Abraham Maslow, William James a Evelyn Underhill, všichni stejně jako Bible hovoří o potřebě *duchovního prožitku*. Zdrojem spirituality je Boží slovo v Písmu. Návrat k jeho pramenům je spojen s duchovním prožitkem, s potřebou duchovního prožitku. Lidé se snaží najít a pěstovat duchovní život. Cítí hlubokou potřebu identity a zároveň se potřebují začlenit do společnosti. Nauka „Psychologie náboženství“ říká, že na základě svého duchovního principu (vědomí) člověk věří, věřit potřebuje a na základě své víry vytváří náboženství. Člověk hledá duchovní princip vědomě, chce prožít zážitek, který ho osloví.

Abraham Maslow

zkoumal vztahy člověka k jeho vyšším a nižším potřebám. Pokládal jedince za integrovaný celek a hierarchicky uspořádal lidské potřeby.

Potřeba najít, nebo alespoň hledat, smysl a smysluplnost v životě člověka je primárním motivem lidského chování. Tato potřeba, stejně jako jiné potřeby, může být uspokojována nebo neuspokojena.

Maslowova pyramida lidských potřeb

1. Fyziologické potřeby – potřeba kyslíku, výživy, apod.
2. Potřeby bezpečí – bezpečí, struktura, řád, stanovení mezí, ochrana
3. Potřeby náležitosti a lásky – potřeba někam patřit, mít citový vztah
4. Potřeby úcty – mít sebeúctu i úctu druhých
5. Potřeba sebeaktualizace, seberealizace – vrchol lidského potenciálu, jde o dynamický, nikdy nekončící proces.

Maslow zmiňuje zvláštní druh mystické zkušenosti - tzv. „**vrcholný zážitek**“, který má naprosto revoluční význam pro další život jednotlivce. „*Účinky jsou tak hluboké a silné, že připomínají hluboké náboženské konverze, které jedince dokáží navždy změnit*“. Jedinec se začne víc, než kdy jindy cítit odpovědným, aktivním, tvůrčím, svobodnějším. Je schopen více milovat a více přijímat a tím je spontánnější, upřímnější a volný. Vnímání je objektivnější a nezávislejší. Umožňuje člověku zapomenout na vlastní já a soustředit se více na okolí. Pozornost je během zážitku výlučně a plně zaměřena na prožitek. Tradičně byly v dějinách vrcholné zážitky vysvětlovány jako nadpřirozené. Maslow tvrdí, že je možné hovořit o „duchovním životě“ bez náboženského slovníku. **Mystické zážitky** jsou pro ty, kdo je prožívají pravdou, které se člověku dostane. Toto je pro člověka životní silou, která mu může poroučet, doporučovat, či radit, aby žil jinak. Smýšlení jedince změnit nemůže nikdo jiný než on sám.

Změnu smýšlení a následnou **konverzi ke katolickému vyznání** zažili:

8. **AM** (38)

Dokud jsem nevěřila v Boha, nebyla jsem nikdy v pohodě a klidu. Navíc mne velmi trápilo, proč jsem nevyrovnaná, nenaplněná, protivná. Hodně jsem hledala a našla svůj klid ve víře. Po uvědomění si Boha v mé přítomnosti jsem mnohem klidnější. Pokud se objeví nějaký problém, hledám odpověď ve víře a vždy najdu řešení.

9. **MK** (37)

Já jsem jako nevěřící nic neřešila, byla jsem spokojená a na nic jsem se neptala. Čím hlouběji věřím, tím více mám otázek, neustále se ptám, něčemu nerozumím, ale cítím se lépe, protože bez Boha bych neuměla odpovídat.

10. **RK** (40)

Cítím velkou změnu, kterou mohu vyjádřit jako jiný úhel pohledu. Když jsem nevěřil, měl jsem nad sebou svrchovanou moc. Mohl jsem se i zabít, bylo to jen na mém rozhodnutí. Po konverzi jsem pochopil, že to není v mých rukou, že život je věčný a že závisí jen na rozhodnutí Boha. Kdybych se teď chtěl zabít, cítil bych se jako zbabělec zabíjející lásku, tedy Boha.

William James

považuje za cenné meditace a kontemplace a přirovnává je k psychoterapeutickým metodám, jako je hypnóza a psychoanalýza. Psychoterapie se mystickými metodami o duševní péči inspiruje. James se také pokusil vymezit „mystický zážitek“. Klade důraz na prožívání náboženské zkušenosti v životě jednotlivce. Pozitivně vnímá velké množství nejrůznějších

náboženství, jelikož lidé jsou natolik rozdílní, že není možné, aby všichni vyznávali jedno univerzální náboženství. Je si také vědom toho, že je veliký rozdíl ve **vnímání náboženství a náboženských prožitků**¹² u vědců a u stoupců daného náboženství.

11. LK.(42)

*Zabývala jsem se téměř magií. Rozuměla jsem kartám a předpovídala jsem budoucnost. Poměrně jsem byla úspěšná a lidé, kteří chtěli vědět, co je čeká, jen přibývali. **Jednoho dne však přišel ke mně Ježíš** a řekl mi, že musím jít jinou cestou a moje schopnosti využít jinak.*

S rozhodnutím o změně v mém životě jsem neotálela. Zázitek s Ježíšem byl hodně silný, pravdivý, nebyl to sen. Okamžitě jsem spálila karty a přemýšlela o nové cestě. Uvědomovala jsem si, že má pomoc nebyla správná, když mi to Ježíš přišel oznámit sám. Abych se s tím co nejrychleji vyrovnala, začala jsem mezi svými známými hledat kontakty na věřící a našla jsem. Začala jsem spolupracovat s katolickou charismatickou skupinou. Ježíš je stále se mnou a vede mé kroky, řeším s ním vše, co mne trápí. Vím, že je neustále se mnou, i když ho již nevidím. Zajímají mne také jiné aktivity, uvažuji o pomoci v Salesiánském středisku, chtěla bych se věnovat evangelizaci a pomáhat při výchově dětí a mládeže.

Evelyn Underhill

anglická mystička říká, že jde o organický životní proces, který se týká celého já, a nikoliv pouze rozumu. Jde o prožívání, cítění, chtění a myšlení, a ne jen o slova. Magie touží po poznání, mystika touží po lásce. Člověk usiluje svými smysly hlavně o nové poznání a o lásku. Přejít od smyslového života k životu duchovnímu je opravdovým zážitkem, který vyžaduje velké úsilí a vytrvalost. **Klid kontemplujícího** je pouze vnějším klidem, který je důležitý pro vnitřní práci. Cíle této práce jsou veskrze transcendentní a duchovní. Kontemplace nemá žádné světské ambice a je prostá jakýchkoliv nižších žádostí. Nejde jí o moc, okultní vědomosti nebo nadpřirozené síly. Jde jí o sjednocení s Absolutnem. Jde o radikální vnitřní proměnu celé osobnosti, o vývoj celého já, vědomého i nevědomého, směrem k vyšším úrovním nadmyslového života. Spojení s Nejvyšším je možno dosáhnout určitým namáhavým psychologickým procesem, takzvanou mystickou cestou¹³, která vede k pocitu sjednocení, blaženosti, euforie a klidu.

¹² cs.wikipedia.org/wiki/William_James

¹³ BENDA, J., *Mystika a schizofrenie*, 2007

S. M. Mgr. Ludmila Jana Pospíšilová OSF ve svých skriptech¹⁴ „Úvod do spirituality“ (Praha - Olomouc 2004) uvádí, že psychologie je velmi cenným přínosem, pokud nám pomáhá k lepšímu sebepoznání a tím i k účinnější sebevýchově, avšak v duchovním životě se s psychologickými metodami příliš daleko dojít nedá. V duchovním životě se totiž jedná o **setkání našeho lidského srdce s nekonečným Bohem** a na to pouhé lidské metody nestačí.

12. MK.(33)

*Jsem vychovaná římskokatolicky, jsem křtěná, vdaná, mám dvě děti. Pravidelně společně s manželem a dětmi navštěvujeme bohoslužby. Já miluji svou rodinu, dělám pro ně vše potřebné s láskou a vděčností k Bohu, že nám pomáhá překonávat potíže, které přináší současná doba. Jedna věc mne trápí, je to **moje velká touha po přiblížení se Bohu**. Vím, jaká cesta by mi vyhovovala. Rozumím Řádu karmelitánek. Nejraději bych veškerý volný čas trávila mezi nimi. Pokud jsem v jejich blízkosti, **prožívám silný vnitřní klid**, který nikde jinde nenalézám. Věnuji se alespoň třetímu řádu karmelitánek, tzv. sekulárnímu řádu terciářů. Kdybych však poznala tento řád dříve, než jsem se provdala, nevím, nevím, zda bych nevolila jinak.*

13. JO (19)

*Věřím v Boha. Mnoho mladých lidí má nějaké představy o Bohu. Já nevidím Boha jako osobu, ale jako **vše, co vidím a cítím**, vše, co je kolem nás, **to je Bůh**. Věřím i v posmrtný život, myslím, že po smrti to bude hlavně o tom, co nás teď nejvíc zajímá.*

14. JM (20)

*Já věřím, protože mi to něco dává nazpátek. Život s Bohem mi funguje, když se zpětně podívám na události v životě, tak v tom vidím Boží vedení. Navíc mě to formuje a dává mi to snahu zlepšovat svůj charakter atd. Žiji ve věřící rodině, ale asi tak **do mých patnácti let byl můj vztah k Bohu „mrtvý“**. Pak se cosi začalo dít.*

15. LT (28)

*Věřím, protože mi to **dodává životní rovnováhu, klid a sebevědomí**.*

¹⁴ www.fatym.com/abcd/k/000197.htm

3. 1. Spiritualita v psychologii

3. 1. 1. Profesor Jaro Křivohlavý

Profesor Jaro Křivohlavý se zabývá pozitivním vlivem víry při zvládnání takových těžkostí, které nás každý den nás pronásledují ve společnosti, v práci, mezi přáteli.... Je potřeba respektovat tělesnou, psychickou, ale i duchovní stránku osobnosti. Spirituální a náboženské směřování může pomáhat při **zvládnání těžkostí**, s nimiž se každý z nás setkává. Při práci s lidmi potřebujeme vědět, kam člověk v životě míří, co má pro něho nejvyšší hodnotu, nebo jaký je smysl jeho života. Hovoříme o spiritualitě. Každý z nás ji bez výjimky má. Stále větší počet lidí se snaží orientovat v oblastech spirituality, hovoří o své spiritualitě, případně jí hledá. Psychologie spirituality ukazuje, že patří do základního vybavení člověka. Každý z nás má tuto charakteristiku ve své osobnosti. V určité formě je definována jako hledání toho, co je v životě tím nejdůležitějším, nejhodnotnějším, nejpodstatnějším, nejposvátnějším. To co je zakořeněno uvnitř člověka, hledání toho, co je člověku tak cenné, že to je pro něho “posvátné”. Zaměření se na tento cíl, dává člověku smysl jeho života. Projevuje se to v jeho životě tím, že “pro něco žije”. Psychologie toto diagnostikuje na pozadí myšlenek člověka, jeho záměrů a činů. “Směřování” v životě se projevuje v religiozitě člověka. Náboženské zaměření člověka - víra (důvěra v to, čemu věří) vychází z hloubi duše.

Profesor Jaro Křivohlavý rozlišuje dvě skupiny lidí:

- a) s vnitřní religiozitou - klasickou formou náboženství
- b) s vnější religiozitou - implicitní forma spirituality, kterou nepovažuje za náboženství.

U **klasické religiozity** se jedná o víru z vlastního, osobního, svobodného rozhodnutí daného člověka, která ho zaujme, nebo ho k danému náboženství někdo vede.

Rozlišuje *tradiční*, a *netradiční* formy náboženství.

Tradiční formou náboženství se v ČR obvykle rozumí příslušnost ke katolické, evangelické, československé, baptistické, metodické církvi..., nebo případně pronikání buddhistického, muslimského, hinduistického, taoistického náboženství... do naší oblasti. Netradičními formami náboženství se v současné době rozumí např. příslušnost k moonistické církvi, scioentologické církvi, nebo k dianetice....

Jako příklad **implicitní religiozity** uvádí politické hnutí. V životě jsou pro někoho nejvyšší hodnotou peníze, nebo vysoké společenské postavení, nebo dosažení rekordu, důležité je, *být prvním* v jakémkoliv slova smyslu, být v čele podniku, rodiny, ve skupině, apod. Starší generace měla možnost zažít **Hitlerův nacionalismus**. Miliony lidí žily náboženstvím nacismu a umíraly

za jeho ideály. Obdobně tomu bylo **za komunismu**. Tomu také mnozí lidé věřili, jako klasické formě náboženství, žili pro tuto ideologii a byli ochotni pro ni mnohé udělat. Jde o skrytou “náboženskost” či posvátnost toho, co daný člověk považuje v životě za nejdůležitější. Toto pojetí spirituality nám dává možnost pochopit duchovní stránku soudobého člověka¹⁵.

16. **JK** (80 let)

Pracovala jsem jako sociální pracovníce v domově pro seniory, kde pan JK bydlel. Netušila jsem, že je věřící. Zajišťovala jsem v tamní kapli bohoslužby a různá setkání pro věřící obyvatele domova. Pan JK se jich nezúčastňoval. Občas potřeboval pomoc s vyplněním nějakých dokumentů a při té příležitosti jsme pohovořili na různá témata. Na otázku jaký vztah má k víře nebo k Bohu, odpověděl, že v životě prožil mnoho těžkých chvil. Víra mu pomohla překonat vše zlé.

*„Na náboženství, na které jsem docházel před válkou, vzpomínám nerad. Docházka byla povinná, výuka probíhala za tvrdých podmínek s rákoskou v ruce. Pak přišel **Hitler**, což byly opět velmi tvrdé životní podmínky. Po válce zvítězili **komunisté**, kteří byli ještě horší než Hitler, protože potlačovali svobodnou víru v Boha. Dodnes jsem křesťan a víra mi pomohla překonat všechny těžké doby. I dnes, kdy se musím vyrovnávat s problémy ve stáří, se ztrátou tělesných schopností, což pro mne též není snadné, neustále se k Bohu obracím. Bůh mi dal pokoru, víru, naději, takže se cítím být silnější a klidnější. Děkuji Bohu za jeho dary, bez nich bych to nezvládl, nevěděl bych jak vše překonat“.*

17. **ZB** (30) Tato žena zatím zvládá těžkosti bez Boha.

„Nevěřím, protože, když něco potřebuji, tak pro to musím vždycky něco udělat jen já. A buď to udělám dobře, nebo špatně. Přijímám vše jako zákon přírody, kterou neoblafnu“.

18. **KK** (60)

*„Měla jsem poměrně **tvrdou výchovu**, zaměřenou na práci a morální hodnoty. To si nesu celým životem. Moudrost, statečnost, uměřenost a spravedlnost jsou hodnoty, kterými se v životě řídím. Věřím lidem, mám je ráda a vkládám do nich naději. Ale odpouštět nepravosti lidem, jen proto, že je miluji, mi připadá nevýchovné. Představuji si Boha jako nadpřirozenou bytost, ale **rozhoduji se nejčastěji sama**, nestává se mi, že bych s Bohem chtěla hovořit“.*

¹⁵ jaro.krivohlavy.cz/node/90

4. Psychospirituální krize

4. 1. Dr. Joseph Murphy

Dr. J. Murphy je učitel pozitivního myšlení a představitel psychologického myšlení. Zabývá se úlohou podvědomí v lidské psychice. Mnoho lidí věří ve spravedlnost, v rodinu, v něco moudrého, v energii a obrací se k tomu, co je jim nejbližší. Podvědomí je podle Murphyho rozhodující silou, která určuje nejen duševní, ale také tělesný a společenský rozvoj člověka.

Dr. Murphy předkládá ve své knize „Moc podvědomí“ návod, jak postupovat, aby člověk dosáhl úspěchu v zaměstnání, v podnikání apod. Jeho postup pomáhá při hledání kladných řešení našich životních situací. Spočívá v modlitbě, v úctě k Bohu, v poděkování a pokoře.

Z hlediska psychologie doporučuje obracet se v modlitbách na spravedlnost, přírodu, nebesa, anděly, moudrost, energii i vesmír¹⁶, protože ony nás dovedou k Bohu. Psychologicky působíme na naše podvědomí, které získá postupně odvahu, a my začneme oslovovat Boha.

A také si zvykneme každý den s Ním pokorně rozmlouvat a děkovat Mu.

Aby nám vůbec modlitba pomohla, musíme mít víru. Víra a důvěra působí sugestivně. Lidé, kteří nemají víru, ale hledají a potřebují pomoc, se dostávají do slepé uličky. Všichni lidé na celém světě, ve všech kulturách, v každé historické etapě, věřili na tajemnou a zázračnou boží moc. Murphy se zabývá otázkou: **Jak se modlit?** Modlitba nespočívá v bezduchem odříkání nějakých známých formulek, ale v hlubokém ponoření se do sebe. Vždyť v každém z nás je jiskra boží a každý se může modlit jinak, svým způsobem. Nejdůležitější je, aby modlitba byla pro nás tak potřebná, jako jídlo, spánek, odpočinek a chuze. Aby se stala spontánní, ale vycházela ze srdce a obracela se k Bohu.

19. AS (78 let)

*„Došla jsem ve svém životě k úžasnému vnitřnímu uvolnění, když jsem se oddala Bohu a začala jsem Ho následovat po všech mých cestách. **Bůh přeje upřímným.** Myslím nejen upřímného člověka, ale i upřímnou prosbu. Pokud upřímný člověk upřímně prosí Boha o pomoc – vždy je mu pomoheno.*

¹⁶MURPHY, J., *Moc podvědomí*, 1993

4. 2. José Silva

Obsahem systému Silvovy metody je zvládnutí mechanismů relaxace těla i mysli za účelem zvládnutí stresu, a zdokonalení rozvoje své vlastní osobnosti. Tato metoda je syntézou technik stále rozvíjených a vědecky prověřovaných Ústavem pro psychorientologii a dalšími výzkumnými pracovišti v mnohých částech světa. Na rozdíl od jiných meditativních praktik je možné se pomocí Silvovy metody neuvěřitelně rychle otevřít světu, nad problémy se nepovznášet, ale čelit jim a řešit je. Kurs **ovládání vlastní mysli** podle Josého Silvy vede ke konání dobra, protože jeho doporučovaná meditační hladina Alfa¹⁷ nepřijímá negativa, nelze v ní účinně konat zlo. Silvova metoda nám umožňuje zapojovat rozsáhlejší oblasti mozku.

4.3. Hlubinná abreaktivní psychoterapie

Profesor psychologie Andrej Dragomirecký, h.c. Baltické pedagogické akademie a člen Mezinárodní akademie psychologických věd se zabývá hlubinnou abreaktivní psychoterapií. Vychází z předpokladu, že člověk není tvořen jen tělem, ale i duchem. Praxe hlubinné abreaktivní psychoterapie potvrzuje, že potíže, jimiž lidé trpí, jsou následky traumat z minulosti. Minulost je součástí *teorie osobnosti*¹⁸ jednoho života, z níž se odvozují všechny jevy vyskytující se v psychologii. Tato léčba je vhodná pro všechny psychické a psychosomatické potíže. Studium teorie osobnosti je lákavé, protože poskytuje obraz mechanismů, kterým člověk podléhá a které ovládají jeho život. Z tohoto hlediska je terapie zajímavá zejména pro ty, kterým jde o poznání **duchovních zákonitostí**. Mnoho lidí si klade otázku, jak pracovat na sobě samém. Tato psychoterapie má psychoterapeutické výsledky, které umožňují poznat duchovních zákonitostí.

20. **KB** (18 let) KB nepotřebuje jinou vědu, sám si vědecky zdůvodnil existenci Boha.

*V podstatě je otázka, co je vlastně pravda. Z různých úhlů pohledu se může říct pět nepravdivých věcí, aniž by to byly lži. To znamená, že pokud něčemu člověk věří, je to pravda, která ale nemusí být nutně prokazatelná a ani závislá na jedné osobě. Proto si myslím, že Bůh existuje. Ne jako něco obecně prokazatelného, ale jako entita v mysli a srdcích lidí, kteří na něj věří. Pro mě představuje **Bůh** jako takový nejen jeho entitu, ale energii, která "byla na počátku". **Je to vědecká teorie, které já věřím.** No a církev je jen instituce, která na víře vydělává. Taky proč ne? To dělá dneska spousta lidí.*

¹⁷ SILVA, J., *Silvova metoda Kontroly mysli*, 2003

¹⁸ DRAGOMIRECKÝ, A., *Teorie osobnosti* 2005

4.4. Transpersonální psychologie

Stanislav Grof, český rodák, je uznáván za vědecké zásluhy, kterými přispěl k odhalení objektivních **účinků drog na psychiku**. Experimentoval zprvu s účinky LSD a později, po emigraci do USA (v roce 1967, kdy mu bylo 36 let) s účinky „holotropního dýchání“. Jedná se o metodu, kdy speciálním dýchacím režimem se dosahuje změn v chemickém složení krve (je to varianta obecné metody tzv. hyperventilace).

Toto odvětví psychologie se zabývá **mimořádnými stavy vědomí**. Mimořádné stavy vědomí otevírají člověku cestu ke zkušenostem, přesahujícím hranice času a prostoru, života a smrti...

S. Grof a A. Maslow založili v roce 1968 „Společnost pro transpersonální psychologii“

a „Mezinárodní transpersonální společnost“ spojující a zdůrazňují jednotu mysli a těla. Chápu lidskou existenci v její celistvosti, tvořenou z neoddělitelných souvislostí subjektivních, společenských, ekologických i kosmických. Podle Grofa je historie celého lidstva úzce spjata se spiritualitou a prožitky mimořádných stavů vědomí, které mohou vést k vývoji a posunu vědomí. „Člověk, který neprožil mimořádné stavy vědomí, nikdy nemůže zcela zhodnotit své psýché“ tvrdí Stanislav Grof.

Holotropním dýcháním k sebepoznání.

Během několika let se holotropní dýchání stalo záležitostí téměř masovou. Není prováděno jako psychoterapie, nýbrž využívá se nejčastěji jako metoda určená k sebepoznávání a pozitivnímu rozvoji osobnosti. První výsledky napovídaly o tom, že lidé po jeho absolvování skutečně objevovali jiné dimenze svého bytí.

Potřeba spirituality.

Grofovy postřehy na téma náboženství se odráží právě v potřebě spirituality a nikoliv v potřebě příslušnosti k náboženství. Rozlišuje mezi spiritualitou a organizovaným náboženstvím. Zážitky známé z mimořádných stavů vědomí jsou, podle Grofa popsány v mystických pramenech, zdokumentovány v knihách všech náboženství, ale nemají nic společného s institucionalizovaným náboženstvím. Náboženství, které je sdružené v církvi, nemusí znamenat spiritualitu, může být naopak překážkou k rozvoji spirituality, neboť spojuje pouze úzkou skupinu lidí, která se často postaví proti jiné podobné skupině. **Mimořádné stavy vědomí vedou k objevení „vlastního božství“**. U náboženství jde o „božství mimo nás“. Spiritualita je ekumenická, ale organizované náboženství lidi rozděluje¹⁹.

¹⁹ GROF, S., *Dobrodružství sebeobjevování*, 1994

Zvládání každodenního života působí mezi lidmi mnoho potíží. Lidé se neumí zbavit pocitů úzkosti, hněvu, viny, nenaplněné touhy atp. Nabízí se jim různé formy duchovní praxe, které jim nabízejí pomoc. Existuje obava, že může dojít k prolínání duchovní činnosti s vnějšími událostmi.

21. **EJ** (19)

*Nikdy jsem nevěřila v Boha, neměla jsem tušení o čemkoliv mimo nás. V mém bezmyšlenkovitém způsobu života jsem začala zkoušet **různé druhy drog**. Dostávala jsem se do **zvláštních stavů**, kdy jsem viděla i jiné dimenze, které nelze běžně spatřit. Po čase se u mne objevovaly různé zdravotní potíže a já jsem podstoupila odvykací kúru. Dnes již žádné drogy neberu. Stav, který jsem prožila pod vlivem drog, byly živé a přesvědčivé natolik, že hledám jejich vysvětlení. **Nevím, zda mám věřit v Boha nebo v duchy**. Ty jsem viděla a vím, že tady jsou. Ví, že nám nechtějí ublížit, protože to už dávno mohli, ale neudělali to. Hledám cestu a odpovědi na otázky související s životní energií, protože tu cítím a vím, že souvisí například s kletbou a modlitbou, nebo s upíry, kteří vysávají naši energii.*

22. **HT** (19)

*Věřím v to, že něco dokážu, že nebudu dělat to, co jsem dělala. Brala jsem **různé druhy drog**. Dělala jsem to dobrovolně, **nazývám to dnes zlem**. Poznala jsem to na chování mých rodičů, na tom, jak byli zničeni. Potřebuji si zvýšit sebevědomí, zatím to nějak zvládám. Poručila jsem si nemít strach a dělat vše pro duchovní růst. Vidím věci, které jsem dřív neviděla. Dochází mi, že v mých letech musím být finančně nezávislá a pomáhat rodičům. Problém vidím jen v tom, že teď musím tři roky studovat, protože bez vyučení nemám žádné velké šance na zaměstnání. Popohání mne i **zloba, která je ve mně**, je i v lidech kolem mě. Vidím to, že mi nevěří. Chci jim dokázat, že už jsem vychladla. Povzbuzuje mne jen to, že mi začínají věřit mí rodiče a babička. Vážím si vztahů v rodině. V budoucnu nechci živořit, ale žít na běžné úrovni. Uvědomuji si, že je to jen v mé hlavě a v mých rukou. Někdy uvažuji o životě po smrti. Myslím, že to bude horší než teď tady. Bojím se, že až umřu, že se nedostanu tam, kam bych chtěla.*

5. Spiritualita a postmoderna

5. 1. Historie a postmoderna

V minulosti sepsal Jan Amos Komenský spis *Cesta světla*. Uprostřed třicetileté války Komenský vytýčil cestu – ke světlu. Ke světlu v temnotách, v nichž se lidstvo ocitlo, když žilo na samotném dně. Komenský se zamýšlel nad stavem lidské existence a neztrácel naději. Přestože sám se každý den potýkal s osobní beznadějí, dokázal, ve svém díle *Cesta světa* poukázat na tři školy, ve kterých člověk může získat vědomosti. Tou první je *škola světa – vše okolo nás*. Druhou je *škola čistého poznání – neustálé vzdělávání*. Třetí je *škola Písma - tedy škola Boží²⁰*. Tři školy, trojí vnímání světla znamenalo pro Komenského symbol božství, pravdy, poznání a osvětlení.

V postmoderně hledá člověk svou identitu²¹, smysl a cíl života. O duševní a duchovní rozvoj lidí se zajímají psychologové a psychoterapeuti. Carl Ransom Rogers se ve své vědecké činnosti zaměřil na **rozvoj duševních a duchovních stránek osobnosti**. Ve své praxi používal přístup zaměřený na člověka. Člověk hledá nové zážitky a snaží se je vědomě prožít. Jakmile si své prožitky uvědomí, přesvědčí se o jejich správnosti. Pak je schopen a ochoten přijmout je za část své osobnosti. Domníval se, že je potřeba věnovat čas sebepoznávání, zvládání stresu a dalším faktorům, které nás obklopují a jsou velmi důležité pro naši rovnováhu. Pojem spiritualita však neuvádí. Zmiňuje se o ní P. Říčan, který ji zahrnuje do psychologie osobnosti. Pojetí spirituality však není totéž. V teologii spiritualita znamená to, co v člověku působí Duch svatý. V psychologii jde o působení ducha lidského. Jeho působení se vnímá pozitivně, protože se jím rozumí něco ušlechtilého, co povznáší a ukazuje cestu kupředu. Psychologie zkoumá individuální variabilitu spirituality²².

23. **TŠ (16)** Bezradnost při seberealizaci a hledání identity.

*Jsem z rodiny, která nikdy nevěřila v Boha, jen babička měla obrázek Panny Marie. Já věřím, ale nevím v co. **Doma mi na moje otázky nikdo neodpoví.** Protože se mi zdá, že oči lidí klamou, tak jim moc nevěřím a bojím se jich ptát. Přesto mám mnoho otázek, vše mne zajímá. Proč jsme stvořeni? Jak vše vzniklo? Proč vypadáme zrovna takto, jestliže jsme z opic, proč už dnes se lidé z opic netvoří? Bojím se, co bude po smrti, zda konec a nic, nebo to bude, jako když spím? Proč je svět rozdělen, proč lidé hovoří různými jazyky? Atd.*

²⁰ KOMENSKÝ, J. A., *Cesta světla*, www.vialucis.cz

²¹ ROGERS, C. R., *Způsob bytí*, Dostupné na: http://www.spsbrno.cz/r4/zpusob_byti-cast-1.doc

²² ŘÍČAN P., *Psychologie osobnosti*, 2007

5. 2. Postmoderní filosofie a New age

J. Vokoun se zabývá otázkou postmoderny v díle „K rekonstrukci teologie po konci novověku“. Říká, že v postmoderně jsou vyloučeny zákonitosti, ve kterých by se počítalo s Božím zasahováním. Dále uvádí, že vědecká zdůvodnění nejsou absolutní, jsou vždy historicky podmíněná a proměnná. Pro současnou praxi však mohou být dostačující²³. Základem postmoderny je pluralita názorů. Dochází tak ke zpochybňování pohledu na dějiny a historický vývoj. Důraz na pluralitu a synkretismus je typický pro hnutí New age. **Víra je podle tohoto hnutí základem všeho dění.** Víra v úspěch, slávu, lásku, bohatství a jiné potřeby jsou hnacím motorem lidstva. Člověk dnes věří v různá tvrzení, učení, děje, zákony, aniž si je ověřuje. Dnešní směřování víry k pokroku může přinášet velké problémy, může lidstvo přivést na pokraj katastrofy. Ekologická krize je důsledek víry v sílu vědy, totalitní režimy jsou důsledkem přehnané víry v růst humanity, nebo v možnosti řídit dějiny. Erich Fromm říká, že závisí na odvaze každého z nás, jak být sám sebou a být kvůli sobě samému²⁴. Je potřeba naučit se myslet a věřit přiměřeně nové epoše.

24. - 25. *KD a PS (24 a 24)*

Jsou bratřenci, ale v životě se setkali málokdy. Naše schůzka nebyla předem domluvena. Mluvila jsem s nimi současně. Jeden z nich byl vychováván poměrně přísně v katolickém duchu. Druhý spíše demokraticky. Oba věří životu jen tady a teď.
„Na co je nám Bůh, nebo víra v něj, daleko větší problém vidíme v roce 2012, kdy přijdou velké a drastické změny. Nemyslíme, že by se mělo jednat o konec světa, nebo o poslední soud. Lidstvo tyto změny možná přežije, ale bude muset změnit vše, co umí, pokud se ztratí ze světa energie, nebude fungovat žádná technika. Vývoj lidstva se pravděpodobně vrátí nazpět. Všechno dnes funguje na elektrickou energii. Nikdo dnes bez ní neumí žít. Ale Bůh nás to nenaučí. A my chceme žít“.

26. *DB (17)* Nechtěl se zařadit do výzkumu, jeho slova však prozradila hodně. Žádná pluralita.
Věřím a modlím se každý den. Nikdy jsem o tom s nikým nemluvil, tudíž ani nyní nechci na toto téma cokoliv říkat, nebudu se svěřovat se svými vnitřními pocity.

²³ VOKOUN, J., *K rekonstrukci teologie po konci novověku*, 2008

²⁴ FROMM, E., *Člověk a psychoanalýza*, 1967

5. 3. Vztah mezi náboženstvím a moderní dobou

P. Berger vyslovuje myšlenku, že o stavu náboženství hovoří fakta a sekularizační teorie²⁵. Ale zároveň probíhají různá obrodná hnutí proti fundamentalismu. Tím se zpochybňuje tvrzení, že modernizace a sekularizace jsou si rovny. Medializace narušuje výchovu, svádí k hodnocení, ale také ke kritizování náboženských hnutí. Říká, že muslimská a evangelicko-protestantská obrodná hnutí mají společný psychologický aspekt a vztah k modernizaci. Pluralismus a sekularizace, nám umožňují pochopit koexistenci různých skupin v rámci jedné společnosti, spojených s jistým stupněm občanského smíru. Křesťanství však nemůže stále ignorovat problémy ve společnosti. Jednotlivci jsou ohroženi pochybováním o křesťanství. Lidé hledají cestu z relativismu, Demokracie umožňuje soužití v politickém smyslu, ale jistoty neposkytuje. **Pluralismus přináší relativismus**, nebo fanatismus. Lidé jsou zmítáni neustálými konflikty, ztrácí schopnost cítit pevnou jistotu. Totéž platí i o **morálce a náboženství**, které **dávají smysl** mnoha lidem.

27. **MA (40)** Střet historie a současné doby se projevuje i náhradou slova Bůh za sprostá slova. *Nevěřím v Boha, ale občas říkám „pane Bože proč“, nebo „pro pána Boha“. Používám to, ale naprosto si neuvědomuji žádný význam tohoto rčení. Jen nechci používat sprostá slova. Přesto mne zajímá duchovní život a kupuji si duchovní literaturu. Okultismu se to taky netýká. Spíše hledám způsob jak rozpoznat dobro a zlo.*

28. **MP (43)** Smysl života viděl vždy v morálce. Nevysvětlitelné jevy přinesly rozpor do jeho duše, začíná přemýšlet o Bohu a hledá nový smysl života.

Vždy jsem byl proti víře, odháněl jsem ji a vyhýbal jsem se všem diskuzím, které se tohoto tématu dotkly. Dnes – tedy čím jsem starší, vidím, že jsou věci mezi nebem a zemí, které nemohu vysvětlit a nevysvětlí je nikdo. Jeden příklad za všechny: Kolegové promítali v práci fotografie pořizené ze společné exkurze v bývalém koncentračním táboře. To co nebylo vidět v realitě, projevilo se na fotografiích. V plynových komorách se na snímcích zřetelně objevily duše zemřelých. Všichni z toho byli zděšení, ale nedostali jsme odvahu o tom hovořit. Přemýšlím o tom, jak je to možné. Já sám vidím, že něco existuje, zatím se bojím nazvat to Bohem. Mé pochybnosti spočívají na dilematu – „kdyby byl Bůh, přece nedopustí válku“, cítím to jako zkoušku: „Věř ve mně a bude mír“. Zatím jsem to ještě nepochopil. Trápí mne i otázka, jak si představit Boha? Jako člověka? Musím najít jinou vizi.

²⁵ BERGER, P. L., *Vzdálená sláva*, 1993

5. 4. Interspiritualita - vnitronáboženský dialog

Ivan Odilo Štampach se v článku pro časopis Getsemany mimo jiné zabývá náboženskou identitou. Uvádí zde příklady, kdy se jedna osoba hlásí k několika náboženstvím, která různým způsobem ve svém životě kombinuje. Vícečetná **náboženská identita**²⁶ je pozoruhodným důsledkem prolínání různých náboženství v dnešním multikulturním světě. Stále častěji se stává předmětem bádání v oblasti psychologie i religionistiky. Náboženský dialog není směřován k synkretismu, slouží ke svědectví a vyznání. Uvádím zde některé konkrétní příklady, které byly v článku I. O. Štampacha použity. *Matthew Fox* (*1940) prosazuje přístup označovaný jako interspiritualita. Začínal jako římskokatolický kněz a dominikánský řeholník. Zachovává si křesťanskou identitu. Věřící, že *toky z různých pramenů se slévají v jednu řeku*. Čerpá z různých dob, z křesťanských tradic Západu a Východu, z islámské a židovské mystiky, ze spirituality Indiánů a jiných původních etnik. M. Fox buduje „společný dům“. *Bede Griffiths* (1906 – 1993) benediktinský mnich britského původu, spojil dva způsoby duchovního života křesťanské mnišské komunity a hinduistického ášramu. Nic, co přijal dříve, se nedostalo do sporu s později přijatým učením. *Raimon Panikkar* (*1918), jeho otec byl hinduista a matka katolička. Říká, že existuje *náboženství v jednotném čísle*, hlásí se ke křesťanství a také k buddhismu. *Vincent Shigeto Oshida* (1922 – 2003) se charakterizoval jako buddhista, který se setkal s Kristem.

29. **TD.** (26 let) Hledání identity je obtížné.

„Důležitější než Bůh – vědomí o jeho existenci, je pro mě víra, protože někdy věřím v Boha, někdy sama v sebe a někdy nevím v co“.

30. **TA** (18let) Vícečetná identita ve stylu pluralismu. Všechno jiné je dobré, jen katolická církev a celá její historie je na pranýři.

Věřím v přírodní bůžky, severští, keltští ani slovanští bohové mi nejsou vůbec cizí, naopak sympatičtí, věřím v sílu stromů, skal, vody a celé země. Učení Ježíše nijak nehaním, Satanova bible mi je, ale mnohem sympatičtější. Jsem poměrně tolerantní. Myslím, že já ve svých, někdy temných bozích, vidím to, co někdo jiný v Ježíši, v Buddhovi nebo v materialismu. Všichni lidé mohou věřit v něco stejného nebo podobného, jen to jinak definují - pojmenují.

Církev je podle mě fraška, divadélko. Je poskvrněna staletými inkvizice a dnes sektami, co tahají z lidí prachy. Náboženství je víc lidí sdružených pod jednou myšlenkou.

To je pouze můj názor a nebráním se jakékoliv diskuzi.

²⁶ www.getsemany.cz/node/1162

6. Sekularizace

J. Hanuš se zabývá výroky současného filosofa Ernsta-Wolfganga Böckenfördeho, který podává výklad procesu sekularizace státu, politického řádu a společnosti. Hanuš vysvětluje, že v moderně dochází k emancipaci státu a církve. Sekularizace se dotýká **křesťanství a Evropy** právě dnes. Znamená to, že lidé uznávají obojí. Pokud začínají věřit státu a jeho zákonům, začínají se odklánět od církve a náboženství²⁷. Jeho text je značně aktuální. Zabývá se otázkami náboženství v dnešním světě a tolerancí mezi náboženstvím a státem v době, kdy se neustále řeší lidská práva a jejich dynamický vývoj. Emancipace je vnímána jako svoboda. Pokrok je vnímán jako mýtus, sjednocují se různé prvky a různé zkušenosti. Všechno se promíchá a sjednotí se názory. V podstatě, jde o to, nemít vlastní názor²⁸.

Toto téma řeší také článek George Weigela, amerického filosofa. Popisuje situaci z r. 2004, která se odehrávala při tvorbě smlouvy o Evropské unii, a poukazuje na to, co se zdráhali představitelé EU zakotvit v nové smlouvě o fungování Evropy. Představitelé EU popírají jádro židovsko-křesťanské morálky. Popírají téměř 2000 let křesťanství²⁹, které utvářelo "Evropu". Zbytečné byly protesty polské, italské i španělské vlády. Podpora papeže Jana Pavla II., který zdůrazňoval, že „křesťanské dědictví evropské civilizace nesmí zaniknout, a nesmí se znevažovat“, byla také marná. G. Weigel se snažil dokázat, že bez křesťanství není možné Evropě porozumět. Křesťanství poučilo evropského člověka o něm samém, o jeho důstojnosti, o společenstvích, ve kterých žije, o jeho politických společenstvích a o jeho údělu.

31. SV (45)

*Nejsem stoprocentně věřící, ale vidím velký **problém Evropy** v tom, že **zavrhla křesťanství**, jako staré, neaktuální náboženství. Ale nenašla si jiné, protože není lepší. Ti, kdo sem imigrují, nemají na co konvertovat a tak pouze obrušují hrany svému náboženství. Neměli bychom si už nějaké pořádné náboženství vymyslet? Čistě z hlediska nutnosti? Ve Star Treku věří ve federaci, vojáci věří ve vlast (nebo prachy). Neměli bychom vymyslet i něco pro civilisty? Aby nám pak nezačali všichni věřit v nákupy, slevy a sociální dávky?*

²⁷ HANUŠ, J., *Vznik státu jako proces sekularizace*, 2006

²⁸ Tamtéž

²⁹ WEIGEL, G., *Katedrála a krychle*, 2004

6.1. Náboženská svoboda

Böckenförde klade otázku (Hanuš, 2006), zda právě křesťanství nevede člověka k uvědomění si vlastní svobody. Náboženská víra by mohla v náboženské svobodě sjednotit sekulární stát. Proces sekularizace, ale se vznikem moderního evropského státu, vylučuje křesťanství z veřejného života do soukromé sféry. Vypadá to, že stát je protikřesťanský, nebo prosazuje politické uspořádání bez křesťanství. Náboženská svoboda neboli svoboda vyznání a víry je základním lidským právem³⁰, které je vyjádřením svobody člověka v jeho duševní a duchovní sféře. V právních předpisech je obvykle spjata se svobodou svědomí a svobodou myšlení.

Stát si nesmí nárokovat autoritu na rozhodování o náboženské víře jednotlivých občanů, ale má garantovat právo na náboženskou svobodu. Dolista se také zabývá tímto tématem. Náboženská svoboda znamená, z pohledu deklarace lidských práv, pro každého člověka možnost zvolit si víru a následně náboženství bez jakéhokoliv nátlaku na svědomí člověka. Náboženská svoboda v deklaraci *Dignitatis humanae* výstižně vyjadřuje, že svoboda náleží i náboženským společnostem, pokud jsou zachovány požadavky veřejného pořádku³¹. Dolista doplňuje svobodu náboženskou o svobodu mravní, která je nasměrována vůči všem společenstvím a vede k dodržování obecného dobra. Náboženská svoboda mění přístup jednotlivce k jeho rozhodnutím. Existuje i ve společenství věřících a dává jim svobodu pro jejich aktivity. Svoboda je chápána tím větší, čím je větší možnost volby³². Ve skutečnosti však člověk má problém v rozhodování, protože neví jak se rozhodnout, kam se zařadit, znovu a znovu hledá svou identitu. Možnost volby klesá, občan nemá vliv na politická rozhodnutí, i když sleduje sociální otázky, emancipaci, postavení žen, změny v zákonech atd. **Pojetí svobody** je neustále v nebezpečí, které je nutno rozpoznávat. Mnozí nevolí identitu v církvi, cítí se svobodní jen, když věří.

32. **OK** (35)

Mám svobodnou vůli, takže klidně můžu jít a někoho třeba zavraždit. Kdo za to bude nést vinu? Já a ne Bůh. Ale v poslední den soudu dostanu spravedlivou odplatu za své skutky, tak jako všichni ostatní lidé, ať už byli dobří anebo zlí.

33. **JA** (48) Pan JA svobodně rozkazuje.

Víra je dobrá a věř! Církev je průšvih – pryč od ní – souvisí s mocí

³⁰ HANUŠ, J., *Vznik státu jako proces sekularizace*, 2006

³¹ DIGNITATIS HUMANAЕ Dostupné na: [WWW.VATICAN.VA](http://www.vatican.va)

³² DOLISTA, J., *Křesťanská víra a racionalita*, 2004

6.2. Náboženská tolerance

V knize „Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914“ se Jiří Malíř zabývá náboženskou svobodou a tolerancí náboženství ve státě. Svoboda se v 19. století prosazovala ruku v ruce s uznáním občanských svobod. V Evropě se postupně vytlačuje náboženství z veřejné a státní sféry, tolerují a podporují se jinověrci. Původně byla sekularizace státu zaměřena spíše proti centralistické církvi. Proto přestává být náboženství fenoménem celé společnosti, ale stává se věcí spíše privátního, soukromého charakteru. Ztrácí se tím schopnost kolektivní identifikace. Vzniká problém snášenlivosti a koordinace vlastního jednání s druhými. V důsledku této ztráty dochází k prosazování jiných náhradních modelů. Nejúspěšnější náhražkou byl nacionalismus³³. Místo náboženských svátků se dostávají do popředí národní slavnosti, poutě a výlety na významná místa, a kultury významných osobností. Následuje fašismus, antisemitismus, rasismus, socialismus atp. Všechny tyto směry fungují na stejném principu a prohlubují sekularizační myšlení jednotlivců.

Rudolf Steiner (1861– 1925) rakouský filosof a zakladatel antroposofie zdůrazňoval duchovní jednotu lidstva a snažil se ovlivnit duchovní život člověka. Slovo „já“ označuje jako duchovní Já. Vytváří svět vědy založený na etickém individualismu. Postupuje ke svobodě, ve svobodě. Chápe **duchovní vědu** jako **cestu člověka**, který hledá sám sebe³⁴. Náboženství se tak sjednocuje s vědou a stává se duchovní vědou, moudrostí a cestou života. Náboženství a víra se stávají uměním života, činí tak lidské božským.

34. **MF** (24) Slečna ještě žádnou duchovní cestou neprošla.

Ne Bůh, ale potřebuji se vypovídat, vypovídat a vypovídat a vždycky přijdu na řešení.

35. **MN** (42) Vlastní definice - odpověď na otázku: „Představujete si nějak Boha? Jak?“

Bůh stvořil člověka k „obrazu svému“. Znamená to, že by mu byl podoben vnějším vzhledem? Člověk není stejně dokonalý jako On. Člověk dostal omezený život a ne nesmrtelnost. Na druhou stranu by to mohlo znamenat, že Bůh má fyzickou podobu. Jsou zde další dvě možnosti, buď je Bůh fyzická bytost na maximálním stupni vývoje, nebo není skutečným Bohem, ale fyzickou bytostí, která stvořila lidstvo mutací se svými geny. K tomu, aby se lidstvo mohlo vyvíjet, potřebuje smrt a narození, tím dosahuje Jeho dokonalosti.

³³ MALÍŘ, J. *Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914*, 2007

³⁴ www.wikipedia.org

6.3. Problém církevní příslušnosti

P. Berger říká, že **přenos informací z generace na generaci, je možný jen díky institucionalizované náboženské víře**. Jinak se stává jevem prchavým a pomíjivým, neboť nemá schopnost vytvářet vzorce lidského jednání a myšlení, které je možné uskutečnit jen v rámci konkrétní skupiny. Náboženské instituce dodávají názorům určitou strukturu víry³⁵. Na otázku k jaké církvi by se měl člověk přihlásit, neexistuje jasná odpověď. Mnoho věřících to však vede právě k individuálnímu způsobu prožitku. Svobodně se rozhodují. Jejich cesta poznávání a hledání jistot je různě dlouhá, pokud vůbec najdou cestu z relativity pluralitních rozporů.

36. **HA** (35) USA Tento příspěvek vyjadřuje souhlas s církví, jako s institucí.

Já jsem narozený jako křesťan, Ježíš je můj Bůh. On je můj přítel, můj král. On je živý Bůh.

Jednoho dne, se s ním setkám v nebi. Ježíš nás miluje!

37. **VB** (28 let) Trutnov, Michigan Tento příspěvek je zaměřený proti církvi jako instituci.

Asi v něco věřím, ale nevím v co. Nejsem pokřtěný, takže si nechávám otevřené dveře. A ani mi to nějak nechybí. Já život беру tak, jak je. S tím, co bude po smrti, nejsem smířen. Ale je to fakt užirájící na to myslet. Snažím se žít život tak, jak je a užívat si ho. Jsou i horké chvíle, ale věřím, že bude líp, když se budu snažit. Asi věřím v naději. Nevěřím ve stálé zatracení nebo tak. Prostě vždycky dávám oběma stranám šanci.

*Bůh je podle mě ten hlavní střed, k němu by vše mělo směřovat. Ovšem když se lidé sdružují do náboženství, tak to tak nemusí vůbec být. Náboženství je může nutit dělat něco jiného. Vždy tam může být nějaký člověk, a většinou i je, který chce získat moc, a proto se snaží takto sdružovat lidi. Říká jim, ať nehřeší, ať nezabíjejí a tak. Něco je dobré pro komunitu, ale z něčeho opravdu může daný člověk "těžit." Podle mého názoru by si každý člověk měl vybrat, a **nemělo by to být tak, že se náboženství "dědí"**. U muslimů by to asi nešlo, kdyby se muslim dal na křesťanství.*

Církev podle mého názoru, si dost věcí vymýšlí. Tak, jak se jim zachce, nebo něčemu nemohou uvěřit a najdou nějaké nesmyslné řešení, každému ho předkládají, protože nechtějí být poníženi. Církev má velkou moc. Snaží se věci vysvětlovat podle Jejich mínění. Nemusí to být dobře a je to zneužitelné! V něco věřit je důležité! Ovšem člověk musí mít stále svůj zdravý rozum. Musí se naučit, brát vše s rezervou. Nesmí se sebou nechat manipulovat.

³⁵ BERGER, P. L., *Vzdálená sláva*, 1993

7. Problém mravního jednání

T. G. Masaryk se zabýval otázkou morálky a víry. Říká, že mezi náboženstvím a mravností existuje věčný rozdíl. **Mravnost není náboženstvím, náboženství není mravností.** Člověk může být silně věřící, oddaný své církvi, ale nebude mravným, může být přímo nemravným. Člověk může být mravným, ale nemusí být věřící. Mravnost je poměr člověka k člověku. Náboženství je poměr člověka k celému světu, zvláště k Bohu. T. G. Masaryk hodnotil tehdejší myšlení. Mělo velice silný etický směr. Etické otázky jsou tázáním se po správnosti, přiměřenosti a hodnotě jednání. „Mít rád – to je kodex vši mravnosti“. Mravnost i náboženství hlásají lásku. Láska se ve vztahu ke všem lidem může stát abstraktní, nebude skutečná. Skutečná láska, pokud je soustředěná na naše nejbližší, je účinná a vzájemná³⁶. Láska musí být vždy sama o sobě pozitivní.

38. *SL (36)* Paní SL se vždy snažila rozpoznat dobro od zla. Nakonec musela opustit svou práci v poradně, kde docházelo mezi náboženstvím a morálkou ke konfliktům.

„Pro mne je nejvyšší dobro morálka. Jsem pokřtěná. Na rovinu říkám, že zatím nevím, nechápu, ani nehledám, jen čekám na příležitost, která mi pomůže pochopit. Pracovala jsem jako sociální pracovníce. Setkala jsem se s různými lidskými příběhy, které mne natolik zmátly, že teď potřebuji věřit jen sama sobě. V podstatě ve svém soukromém životě dodržuji zákon, který se vyvinul z Desatera. Potřebuji mít sama před sebou čistý rejstřík. Zodpovídám se však jen sama sobě. Pracovala jsem v charitní poradně pro ženy věřící i nevěřící, bez rozdílu. Chodí tam mnoho žen a dívek, které žijí neuspořádaným způsobem života. Poradna je zaměřená na rady, ale mnohdy poradit nestačilo, nebylo možné žádné řešení, nebylo pomoci, nemohla jsem nijak zasáhnout. Bylo by dobré, kdyby poradna mohla v některých případech poskytovat i jiné služby, například antikoncepci. Na takové věci nejsou samozřejmě peníze, tyto otázky poradna neřeší. Jenže dopad na státní pokladnu je pak mnohonásobně vyšší. Levnější by bylo podávat antikoncepci, než později dávat věci na děti, protože jejich matky nejsou schopny se o děti postarat. Přesto velmi dobře ví, že jim někdo pomůže - charita dává. A dále pak zneužívají děti na vyplácení sociálních dávek. Přemýšlela jsem, zda tyto potíže může vyřešit stát, či jsou otázkou morálky, psychologie, nebo zda jde o Boží řízení. Často se ptám, zda jsou cesty lidských osudů ovlivňovány vírou člověka, nebo jeho morálním kodexem, nebo psychikou, nebo státním zřízením a jeho právem“.

³⁶ MASARYK, T. G., *Ideály humanitní*, 1990

Případ Romka

Řešila jsem případ věřící těhotné romské dívky, protože však věří v Boha, nepůjde v žádném případě na potrat. Což je v souladu s křesťanstvím, ale ona dívka, nevěděla, s kým to dítě bude mít. Pohybovala se jen ve společnosti pasáků a dealerů drog. Všichni ji jen vydírali a zadupávali její důstojnost. Způsob tohoto života pro mne znamená obrovskou odchylku od morálky, říkám: „totální posunutí hodnot“. „Cikánka a víra“ je neštěstí, nebylo možno jí pomoci. Viděla jsem narozené děcko a jeho umístování v dětském domově. A život mladé holčiny ve špíně drog a v různých náručích. Jako sociální pracovnice jsem byla v koncích.

Případ pěstounské rodiny

Bezdětní věřící manželé, prošli šetřením o schopnosti vychovávat děti. Nevím kolik dětí vychovávali, ale případ nakonec řešil soud, děti jim byly odebrány. Pěstouni natáčeli na video výchovně nevhodné modelové situace zabývající se sexem s dětmi a někdy i krev tekla...nehodlám to blíže rozebírat. Nejvíce zarážející však bylo to, že hlavní dekorací při natáčení byl kříž. Jako, že ve jménu Božím. Nejednalo se o žádnou sektu, jen o zvrhlé praktiky dvou jedinců, kteří vystupovali jako vzorní křesťané. Ptám se po mravních hodnotách těchto lidí. Nedává mi to smysl a hledám nějakou míru mezi dobrem a zlem.

Příběh sociální pracovnice

Poznala jsem ji, když se přistěhovala do města, potřebovala v začátku svého působení pomoci. Byla nevěřící, rozvedená matka dvou dětí (první měla v šestnácti letech). Ve městě se začala živit pojišťováním. Začala se zajímat o víru. Po nějakém čase nastoupila na charitu jako pomocná pracovnice při povodních. Nechala sebe i děti pokřtít a dnes pracuje jako ředitelka farní charity v menším městě. Tento příkladný příběh je však završen tím, že žije v domácnosti s přítelem, k němu má ještě ženatého přítele. Oba dva se stýkají i s jejími dětmi. Zase mi tam chybí morální zásady, víra je lidem nedává, nedodržují desatero, ani morálka, ani zákon je nezastaví.

Ukrajinka

Přijela do Česka jako nevěřící. Z Ruska a rusky mluvících zemí přijíždí často lékaři a kandidáti věd a dělají zde podřadné práce. Komunita pravoslavných je zde poměrně silná, hodně semknutá. V jejich společnosti i ona začala věřit v Boha.

P. L. Berger naopak předpokládá, že **morálka je od náboženské víry odvozena**. Morálce může poskytnout základnu jedině náboženství³⁷. Jasný mravní základ nám poskytuje bible. Křesťanská etika je vždy kontextuální, proto existuje spojení mezi morálkou a náboženstvím. Křesťanství na všechno hledí „pod úhlem věčnosti“ a hlavně s láskou, mezilidské vztahy sem samozřejmě patří a tudíž i propojení s morálkou vskutku existuje.

39. **SEBK** (16let) Izrael – Kiryat Tivon judaista Bůh reprezentuje morálku.

1. *I do believe in god, for me he represents order and faith. I believe it is order because in my opinion he sets the rules and decides in the end what should happen.*

2. *god is what you believe in, religion is a way to believe,*

1. *já věřím v Boha, pro mě reprezentuje pořádek a víru. Věřím, že to je cílem, protože, podle mého názoru, On stanoví pravidla a na konci rozhoduje, co se má (může) stát.*

2. *Bůh je to, v co věřím, náboženství je způsob, jak věřit,*

40. **JŠ** (56) Morálka pro něj má vyšší hodnotu.

Já v Boha nevěřím, ale určitě existuje něco jako pozitivní magie. Co se nedá změřit ani zvažít je energie, která je průvodcem života každého člověka. Jsem ateista, věřím v přírodu, zapuzuji vše co je společného s Bohem. Bůh je pseudonym slova „otec“. Energii nezavrhuji, ale zavrhuji termín Bůh, zavrhuji také církve. Mám sousedy, kteří chodí pravidelně do kostela, ale už jsem několikrát viděl, jak vypouští pneumatiky u auta někomu, kdo zastavil na jejich oblíbeném parkovacím místě. Taky nenosí odpad do popelnice, ale vyhazují ho z okna. Viděl jsem, že sundávají prádlo sousedům ze šňůry, s různými důvody... Morálka patří na první místo v soužití s jinými lidmi. Víra v Boha tomu nepomáhá. Pozoruji okolí kolem sebe a zjišťuji, že mnoho lidí se chová, jakoby neměli mozek. Už asi hrají roli jen peníze.

41. **JK** (17 let) Víra poskytuje základnu morálce. (Berger)

Věřím v Boha. Představuje pro mne energii.

Náboženství je víra v Boha.

Církev je něco, co nevím jak bych to řekl...

³⁷ BERGER, P. L., *Vzdálená sláva*, 1993

8. Multikulturní společnost

Brian Fay upozorňuje v knize *Současná filosofie sociálních věd* na příležitosti a nebezpečí rozdílných světů. Společnost je systémem, který určuje a podmiňuje chování a vztahy svých členů. Zabývá se problémy v komunikaci: jak sdělit, co sdělit, kdy sdělit informace, aby jim bylo rozuměno. Společnost se skládá z jednajících lidí, kteří vnímají svou situaci, uvažují o ní, vytvářejí si motivy a na základě svého uvažování vědomě jednají, své jednání reflexivně sledují, aby viděli, zda přináší žádoucí výsledek. Jednající lidé jsou schopni vysvětlit, hodnotit, také kritizovat své jednání, a pak jsou schopni změnit své chování v duchu této reflexe. Ve společnosti jednajících jsou aktéři, kteří se vědomě učí své role a někdy je i pozměňují. Sociální skupinu a její chování utváří jak sociální pravidla, tak role. Pravidla regulují co je dovolené a co zakázané, nebo umožňují jisté formy aktivity. Společnost má svou sociální praxi. Je to dynamické pronikání vzorců interakce mezi jednajícími lidmi³⁸. Lidé chápou a tolerují rozdíly mezi různými kulturami – lidé multikulturně vnímaví – rozdíly mezi lidmi neradi posuzují. Trvají na tom, že být odlišný neznamená být horší. Nejsou méněcenní, nebo špatní, když něco dělají jinak. V tomto postřehu je kus důležité pravdy. Mělo by v nás všech budit odpor, jestliže někdo prohlašuje, **že někteří lidé jsou jiní a proto morálně nepřijatelní a iracionální**. Ještě horší je, že jak v historii, tak i dnes ještě existují lidé, kteří ospravedlňují paternalismus, nadvládu a kolonialismus. Multikulturní vnímavost je protikladem etnocentrismu, který odsuzuje dřív, než pozná problém a zároveň ho ani nechce zkoumat. Předpokládejme, že racionální jednání potřebuje ke svému počátku důvod. Důvodem je to, co si jednající myslí, nebo co cítí. K tomu, aby začali jednat, potřebují i touhu jednat. Pokud řeší běžné denní a existenční problémy (opatřují si jídlo, ošacení, žení se, vdávají, volí své kandidáty, vyprávějí si anekdoty, stěhují se, hádají se, bouří se proti autoritě...), pak mají důvod a touhu po jednání. Jejich aktivity jim dávají smysl. Chceme-li pochopit jednání jiných, potřebujeme být shovívaví a pokládat je za stejné, jako jsme my³⁹.

42. **RM (48)** Dotyčný nevěří v Boha, ale pokorně se přiznal. Věřící jsou podle něj odvážní.

Bohužel jsem nevěřící, ale chtěl bych věřit. Neumím to do sebe namontovat. Umím se omluvit, když udělám chybu a dělám to rád. Ale člověk by měl žít tak, aby se nemusel ospravedlňovat. Ale chyby děláme všichni, pak je omluva na místě. Je k tomu také potřeba mít odvahu, tu by měl mít každý.

³⁸ FAY, B., *Současná filosofie sociálních věd*, 1996

³⁹ Tamtéž

8.1. Víra a fanatismus

Katolický teolog Hans Küng zdůrazňuje, že předpokladem světového míru je vstřícný dialog mezi náboženstvími. „Projekt - světový étos“, známá Küngova kniha, je zaměřena hlavně na vyjádření morálních zásad, které jsou společné nebo protichůdné v jednotlivých náboženstvích. Ty by mohly tvořit východisko pro obnovu světové politiky, kultury a hospodářského života. **Všechna náboženství nabízejí různé, ale platné cesty ke stejnému cíli.** Odměnou dialogu by mohlo být sloučení výhod, které nám přinesl sekularismus, například důraz na svobodu jednotlivce, s pocitem potřeby společného dobra, které přináší náboženství⁴⁰. Uvnitř společnosti by to mohlo vést k lepší rovnováze mezi požadavky jednotlivce, skupiny a celé společnosti.

8.2. Fenomenologická interpretace

Podle Hegela je vývoj ducha určen vnímáním v čase. Od vnímání až po porozumění máme možnost pochopit jiné lidi a soubory jevů, až dospějeme k pochopení sama sebe. Vývoj poznání a odhalení vztahů mezi tím, co už bylo poznáno a co teprve poznáme, zaměřujeme na poznání lidského ducha v souladu s výzkumem všeho dění, ve zkoumání příčin všech věcí a všeho bytí⁴¹. Proces světového vývoje je vlastně vývojem ducha. Lidský duch se nikdy nezastaví při pouhé zkušenosti, vždy se bude snažit poznat vyšší, širší nebo hlubší příčiny svého jednání. Proto pracuje i s vírou, prohlubuje své možnosti, schopnosti a dovršuje tak lidské snahy⁴².

43. *Příběh paní DC (56)* Typická interspiritualita, paní praktikuje dva druhy náboženství.

Tato žena žije v Česku a slaví Vánoce. Před štědrovečerní večeří pronáší modlitbu, projeví pokoru a poděkuje Bohu, tak jako je zvykem v křesťanské církvi. Na závěr modlitby však nepronese Amen, ale ... Óhm. Racionálně nám může vysvětlit, proč došla k tomuto závěru a proč ji její touha vedla k tomuto jednání. Jiní ji mohou odsuzovat, pokud nebudou v sobě mít humanitní, nebo shovívavý přístup.

⁴⁰ KÜNG H., *Světový étos*, 2000

⁴¹ BLECHA, I., *Filosofie*, 2002

⁴² KUBALOVÁ, V., *Psychologie poznání*, 1992

8.3. Věda a spiritualita

Indický duchovní vůdce Sant Rajinder Singh Ji Maharaj říká, že věda a spiritualita k sobě mají velmi blízko. Je oddán myšlence lidské jednoty a harmonie. Vždy se zajímal o spojení *vědy se spiritualitou*. Vidí podobnost v přístupu k vědě a ke spiritualitě. Věda věří v předkládání teorií, na jejichž základě vznikají různé experimenty. Spiritualita se chová podobně. Když prováděl různá cvičení a meditace, pochopil, že jde vlastně o vědeckou práci. Dokázal se soustředit a spojit duchovní síly v sobě, dosáhl náhledu na svět z obou stran. Zabývá se vedením organizace: **Věda o spiritualitě**, která sídlí v padesáti různých zemích. Snaží se uchopit spiritualitu z vědeckého hlediska. Přednáší o tom, jak se lze naučit pracovat a experimentovat nejen s vlastní myslí, ale také s vlastní duší. Potom člověk může nastoupit cestu spirituality. Zdůrazňuje velikou sílu modlitby a meditace jako základních stavebních kamenů pro budování míru. Podle jeho vlastních slov „se trvalého vnějšího míru ve světě dočkáme teprve tehdy, až každý sám dosáhneme svého míru vnitřního“. Doporučuje meditaci provádět každý den alespoň půl hodiny. „*Díky meditaci spojíme duchovní sílu a získáme tak stabilitu. Věřím, že pokud díky meditaci najdeme nejdříve mír sami v sobě, tak se staneme postupně mírumilovnější a také celé prostředí kolem nás*⁴³“. Podle jeho slov je spiritualita pro vědu velice důležitá. Věda se snaží přijít na to, jak vznikl vesmír, spiritualita si klade stejné otázky. Ve světě spirituality hledáme odpovědi prostřednictvím experimentování s vlastní duší. Čím dál víc vědců přijímá duchovní cestu a stále víc duchovních mistrů se stává vědci. Obojí tak směřuje ke splynutí, které odpoví na všechny otázky. Dnešní život bez výtvarků moderní doby, jako jsou platební karty, dotykové obrazovky, počítače...., si dnes téměř nedovedeme představit. Všechno pomáhal vynalézt člověk, který je silně spjat se spiritualitou.

44. **SCH** (48) Věda rozvíjí naše vědomosti. Víra, láska a naděje pomáhá rozvíjet naši duši.

Konvertoval jsem ke katolictví. Jsem technik a moje představa o světě byla odvozená od fyzikálních jevů. Pořád něco v mém životě chybělo. Víra mne naplňuje láskou a nadějí na setkání. Nestačí mi jen vědět, a umět eventuálně zdůvodnit jevy kolem nás. Víra mě obohatila, neustále obohacuje, pořád vnímám nové myšlenky. Například: Milosrdenství vítězí nad soudem.

45. **MP** (28) Definice Boha má různé přístupy a různá vyjádření.

Nevím jak Vy, ale já nikdy v životě neviděl vzduch, ale cítit a dýchat ho můžu, takže vím, že vzduch existuje. Podobné je to s Bohem.

⁴³ www.ct24.cz/o-cem-se-mluvi/62381

9. VÝZKUM

9.1. Kvalitativní výzkum - Analýza

Téma této práce „Spiritualita současného člověka“ bylo pro mne výzvou. V mé mysli se rojily otázky k tématu pokání, lítosti, svědomí, prosby, poděkování apod. Všechny otázky byly odvozené z křesťanské praxe. Účelem mé počáteční fáze výzkumu (který považuji za předvýzkum) bylo zjistit, zda podobné praktiky používají i lidé, kteří nevěří v Boha, nebo co dělají pro svůj duchovní růst. Hned jsem začala vyprávět lidem ve svém okolí, čím se budu ve své práci zabývat, mnoho z nich mi dalo najevo, že se takového výzkumu nehodlají účastnit. Někteří z nich o těchto tématech nikdy nemluvili, nesetkali se s žádnou diskuzí na toto téma. Ve škole se o tom neučili, neboť vyučování náboženství nebylo po dlouhá léta umožněno. Jsou různá místa, kde mohou získat informace o potřebě duchovního života. Mohou jít například do kostela, ale mnoho lidí tam vejde jen jako do historické památky. Mnoho lidí nejčastěji projevuje zájem o konzumní způsob života, sleduje jak dobře se má vláda, poslanci a senátoři. Umí zhodnotit práci státu, jak se o nás špatně stará, ale starat se sami o sebe neumí. Pochopila jsem, že to na co se ptám, vyznívá jako pouhá zvědavost. Přehodnotila jsem svou původní koncepci výzkumu a vytvořila nový cíl, zaměřený na nastínění současné situace, takové jaká je. Pak jsem se začala soustředit na výběr vhodných respondentů. To bylo na mém výzkumu to nejtěžší, vyžádalo si to poměrně dlouhou dobu. Předpokládala jsem, že mezi mnou a respondenty se musí vytvořit nějaký vztah. To se potvrdilo, protože jsem byla vždy odmítnuta, pokud se žádný vztah nevytvořil. Většina respondentů přislíbila účast na mém výzkumu, až poté, co mě trochu poznali a začali věřit tomu, že jejich (důvěrné) informace nemohu zneužít, ani že nemám zájem je zneužít. Pochopila jsem, že své vnitřní pocity a názory si lidé střeží, jako poklad, o kterém se nesmí nikdo dozvědět. Lidé se stydí hovořit o svých intimních prožitcích. Duchovní život považují za silně intimní. Každý si chrání svou duši a ducha, protože to pro ně znamená ukázat vlastní „já“. Chrání si svoje vnitřní soukromí, nemají zájem se o něj s nikým dělit, tudíž se nechtějí nikomu svěřovat.

Z empirických metod jsem vybrala jako nejvhodnější rozhovor. Rozhovory jsem průběžně uskutečňovala po dobu dvou let. Vytvořila jsem 15 otázek, které působily poměrně obsáhle. Předložené otázky měly dotazované podpořit k vlastnímu vyjádření. Seznámila jsem vždy své respondenty s tím, že nemusí odpovídat na všechny otázky. Že budou postačovat odpovědi na otázky, které si sami vyberou, na které budou schopni podle vlastního uvážení odpovědět, a že záleží jen na nich, se kterými vnitřními pocity jsou ochotni se svěřit. Mým cílem bylo podpořit každého respondenta k jeho vlastnímu vyjádření, pokud možno bez mého zásahu. Nebylo

v mém úmyslu respondenty ovlivňovat. Každý respondent by se mohl cítit nějakým způsobem zavázán nebo omezován ve svém projevu. Mohlo by dojít ke zkreslení výchozího záměru ukázat současnou situaci ve spiritualitě.

Celkem jsem získala 86 příspěvků. Z toho jsem použila 45 příspěvků do jednotlivých kapitol, jako doplněk teoretické části. V závěrečné kapitole uvádím všechny zbylé výpovědi (41). Každý příspěvek je označen pořadovým číslem, iniciály a věkem respondenta. Nejprve jsou uvedeny rozhovory, které jsem uskutečnila osobně. Odpovědi ze sítě Facebook zařazuji do další kapitoly (9.1.2.), u těchto výpovědí se snažím uvést i město, odkud dotyčný pochází, ne vždy se mi ho však podařilo vypátrat. Tyto příspěvky jsem rozdělila do dvou podskupin: české (9.1.2.1.) a cizojazyčné (9.1.2.2.). Oslovila jsem 66 respondentů. Vždy jsem se zeptala, zda je dotyčný ochoten účastnit se výzkumu. Vysvětlila jsem každému, o jaký výzkum se jedná. Pokud dotázaný přistoupil na účast ve výzkumu, domluvila jsem si s ním schůzku, protože bylo potřeba mít na rozhovor klid a čas. Na schůzce jsem znovu respondenta seznámila s podmínkami výzkumu. Zdůraznila jsem, že jde o anonymní průzkum. Málokdy se rozvinul rozhovor, jen tehdy se diskutovalo, pokud jsem potřebovala některá vyjádření upřesnit, nebo vysvětlit. Velmi často se jednalo o monolog, při kterém dotyčný řekl vše, co uznal za vhodné sdělit. Potvrdila se vhodnost mého úsilí o vytvoření vztahu. Respondenti byli ochotnější vyprávět své životní příběhy a sdělovat své zkušenosti samostatně, bez mé pomoci. Oslovila jsem nejdříve mé nejbližší a příbuzné. Potom jsem oslovila mé kolegyně a kolegy v práci. Obrátila jsem se na bývalé kolegyně z mé téměř čtyřicetileté praxe. Oslovovala jsem seniory, pro které jsem pracovala, současné i bývalé studenty, všechny mé známé a přátele. Také jsem oslovila přátele mých dospělých dětí. Využila jsem nabídky mé kamarádky, studentky gymnázia, která mi poskytla rozhovor a zároveň mi nabídla pomoc ve výzkumu. Využívá ke komunikaci internetovou síť - Facebook, má mnoho přátel nejen v České republice, ale po celém světě. S mým svolením oslovila všechny své přátele, poprosila je, aby si nenechali své názory pro sebe a poslali svá vyjádření na téma víry. Použila otázky, kterým sama porozuměla a zároveň se k nim vyjádřila. Přišlo celkem 20 odpovědí, všechny odpovědi splnily požadavky průzkumu, a proto jsem je zařadila mezi ostatní příspěvky. Všechny došlé příspěvky předkládám v původním jazyce a také v překladu. Upravila jsem pouze části textů, kde byly použity nevhodné nebo vulgární výrazy. Prostřednictvím této sociální sítě jsem získala 10 názorů z České republiky a 10 odpovědí z jiných zemí. Většina přátel píše v anglickém jazyce, ač to není jejich mateřský jazyk. Ponechala jsem původní znění příspěvků, a pevně věřím, že překlady odpovídají významu textu. Zveřejněné příspěvky umožňují vidět spiritualitu takovou jaká v současnosti je a jak je přijímána.

9.1.1. Rozhovory

46. **KK** (33) Praha

Fascinace nekonečnem

„S vírou to mám trochu komplikovanější. Nemám potřebu se vyloženě hlásit k církvi, ale v Boha věřím. Už od mala mě fascinuje hvězdná obloha, a když mi tatínek řekl, že je vesmír nekonečný, tak mě to úplně ohromilo a přepadla mě touha to pochopit. A je jedno, jestli na to jdete s pomocí filozofie, anebo víry. Člověk to hledá ve škole a v knihách, ale největší existenciální zážitek jsem měla v Africe, kde jsem seděla na balkóně, pode mnou byl prales se zvuky zvířat a nade mnou nádherná obloha. Měla jsem pocit, že natáhnu ruku a můžu hvězdy česat. Nahoře bylo to nadvědomí a pode mnou blažená živočišnost. Člověk už nepatří ani do jednoho, ale tam jsem měla pocit smíření a pochopení.“

47. **AŽ** (62)

Nevěřím v Boha, nikoho neprosím o pomoc. Pokud mi někdo pomůže, poděkuji vždy konkrétní osobě. Církev neuznávám, ale nevadí mi, pokud mne nechťejí nějak zapojit. Vyhazují všechny, co mi zvoní u dveří. Jsem na ně alergická, když jsou neodbytní, tak jsem až zlá. Jednou mi mormoni vnutili Nový zákon, ač jsem důrazně opakovala, že je to zbytečné. Hodila jsem ho do popelnice, oni asi za týden přišli a chtěli vědět, zda jsem ho četla. Ti se divili, že je v popelnici. Ale já nechci vidět žádnou bibli, natož tu mormonskou. Jako dítě jsem chodila na náboženství do vedlejší vsi. Dostávala jsem čtyřky. Farář byl zvláštní, neměl u nás žádnou autoritu, protože s námi chodil chytat čolky. V naší vsi se muselo chodit do kostela pravidelně v neděli. Měla jsem sestru, ani jedna jsme však chodit nechťely. Maminka však řekla, že alespoň jedna z nás musí jít. Pravidelně každou neděli jsme se strašně hádaly se sestrou, která půjde. Můj strýc oddaně věřil, dokonce pracoval pro kostel. Ale jinak byl hrozně zlý. Provokoval všechny, například nám dětem přinesl čokoládu, ale mně jí nedal, za to, že mám špatné známky z náboženství. Chtěl, abych měla vztek. Svou manželku taky hodně trápil, když umírala, klečel u ní a prosil ji o odpuštění. Bojím se smrti, ale nepřemýšlím o ní, ani o tom, co bude po smrti. Pro mne existuje jediná hodnota a tou je rodina. Důležitá je v rodině láska. Ctnosti jako moudrost, statečnost, uměřenost a spravedlnost jsou v mém životě důležité.

48. **JH** (59)

Já nevím, zda věřím v Boha. Dodnes jsem na to nepřišla. Možná, že si netroufám věřit v Něj. Jednou jsem asi zažila něco jako zázrak. Mám syna, když mu byl asi rok, vylezl na okno v prvním patře. Viděl to soused a běžel k nám, aby nás varoval. Všimla jsem si včas, co se děje, kde syn je a včas jsem ho zachytila. Tuto situaci jsem zhodnotila tak, že to bylo štěstí. Na Boha jsem ani nepomyslela. A tak je to u mne celý život.

49. **LJ** (38)

Já v Boha nevěřím, ale někdy Ho prosím o pomoc. Prosím také svého zemřelého dědu. Stejně, ale nevěřím, že se má přání splní. Víra je celoživotní krédo, já říkám - nikdy nebylo tak zle, aby nemohlo být ještě hůř. Láska je potřebný stav k životu, dnes prožívám nejvíc lásku mateřskou. Nemusím zrovna milovat, ale můžu si někoho vážit, můžu k němu cítit úctu. Naději vidím v budoucnosti – mám naději, že budoucnost bude. Náboženství je fanatismus. Spiritualita je rozmluva se zemřelými? Nosím na krku křížek, ale nemá pro mne hodnotu duchovní, ani symbolickou, je to dárek a líbí se mi, proto ho nosím. Dnes už nepřemýšlím o smrti, ani o tom co bude po smrti. Dříve jsem o tom uvažovala a myslela jsem si, že smrt za mne všechno vyřeší (například finance, přátele atd.), ale četla jsem od Moodyho „Život po smrti“ a uvědomila jsem si, že mám rodiče a syna, že by to bylo sobecké myslet na smrt, že musíme být spolu. Žijeme společně v jednom domě, žijeme skromně, ale hodně si pomáháme. A je to tak dobře.

50. **JM** (16)

Nevěřím v nic, ale důvěřuji svým přátelům a rodině. Vím co je to strach, pak se snažím přijít na jiné myšlenky, zabavím se nějakou jinou činností.

51. **TH** (18)

Věřím sám sobě a rodině. Někdy mám strach, že se mi něco nevydaří (například test nebo zkouška). Neustále hledám řešení jak z toho ven a zkouším neustále nové a nové možnosti. Víc nevím.

52. **JJ** (17)

Někdy věřím v Boha, například když někdo cestuje a já mám o něj strach. Někdy Ho prosím, aby se mi něco splnilo, ne vždy. Ve vypjatých situacích na Boha myslím a prosím Ho. Když se mi přání nesplní, jsem zklamaná, ale nezlobím se na Boha, jen mi vadí, že má očekávání se nesplnila. Věřit bych v Něj chtěla, protože spousta lidí věří a asi jim to pomáhá. V naší rodině

jen děda chodí pravidelně do kostela. Tápu a zatím nevím čemu věřit. Mé dilema je pouze v tom, zda mám věřit v Boha podle křesťanské nauky, nebo zvolit jinou cestu k Němu. Nevím, zda vše zvládnou, mám mnoho cílů. Přede mnou je dokončení střední školy a maturita. Uvažuji i o vysoké škole. Vím, že musím mít vůli a odvahu. K tomu mi může pomoci Bůh, abych našla vůli, vytrvalost a vyrovnanost.

53. PT (16)

Nevím, co je to spiritualita, nevím co je to víra. Snad v Boha, nebo Bohy, těch je asi víc. Ted' mne to ještě nezajímá, možná až budu starší. Prarodiče jsou věřící, rodiče asi taky, ale doma se o tom nebavíme. Starší bratr je pokřtěný, já ne. Pravděpodobně to byla aktivita mého pradědy, avšak ten již nežil, když jsem se narodila já. Babička chce, abych se dala pokřtít, ale mně je to jedno. Vidím tam problém pouze v tom, že nemůžu mít svatbu v kostele. Ty, co věří v d'ábla, bych potkat nechtěla. Nejvíc věřím asi budoucnosti, ale nechci ji znát. Budoucnost se zatím týká pouze mých přání. Mám otázky, na které neznám odpověď a zatím ani nevím, kde se mám ptát.

54. PČ (33)

Konvertoval jsem ke katolictví ve 23 letech. Upoutalo mne, že se jedná o církev s pevnými kořeny a s ověřenou tradicí. Oslovily mne zázraky, které se vyskytují v průběhu historie církve. Například přeměna hostie a vína v tělo a krev Páně. V historii církve bylo zaznamenáno víc než 160 uznaných eucharistických zázraků, kdy se hostie přeměnila v opravdové maso. Také mne oslovila osobnost kapucínského řeholníka a světce Padre Pia z Pietrelciny (+ 1968) a jeho stigmata. 50 let krvácel. Nepočítal s tím, že ho taková věc, takový mystický zážitek potká. Hodně mne inspiruje duchovní cesta Sv. Vincence z Pauly ve službě potřebným. Spolupracuji s bratrstvem „Laická fraternita“, sloužíme v Kristu potřebným, vidíme Krista ve všech potřebných. Centrum je v Paříži. Spojuje nás vlastní spiritualita. Členové se schází každý měsíc a modlí se za nemocné a potřebné. Účastním se zhruba jednou za rok, kdy se do Paříže sjíždí laici z celého světa (z Afriky, z Togu, z Kanady, Švýcarska, Španělska a z Česka). Seznamujeme se s různými společnými problémy, jako je emigrace, nezaměstnanost, diskutujeme a společně se modlíme. Hlavní jazyk je francouzština a španělština.

55. LD (55)

Já věřím i nevěřím. Kdyby byl Bůh, Boží spravedlnost, nebyl by bordel v lidském světě. Takže Bůh je jen pozorovatel našich skutků, do ničeho nezasahuje. Patří do nejvyšší biologické skupiny. Ale fyzickou podobu nemá, cítím Ho jako hlad v podvědomí, jako svědomí, které mi po

celý život nedovolí udělat spoustu věcí. Mám taky spoustu otázek po smyslu života. Určitě nějaké naplnění má, někdy protiklady vysvětlují, někdy se doplňují. Lásku si vysvětluji pouze ve spojení dvou osob, kdy oba mají rovnocenné pocity. Co s tím, myslím, že to nedokáže nikdo vysvětlit. Tady na zemi prožijeme nebe, peklo i očistec. Nebe, jako radosti, úspěchy a slasti. Peklo jako starosti, utrpení a problémy. Očistec je tam, kde nejsou žádné starosti ani radosti. Kdo nemá city, nemá svědomí ani osobnost. Církev odsuzují, jednak je jich hodně a sdružuje se v nich mnoho lidí. Církev je zneužívá v tom, že se musí přiklonit ke všeobecnému názoru té církve, jejíž jsou součástí.

56. PK (48)

Žil jsem dlouhá léta jako bezvěrec. Nikam jsem nepatřil a bylo mi to jedno, žil jsem jako kůl v plotě. Pracoval jsem v hospodě. Jednou se stalo, že host na konzumní lístek napsal různá hesla a témata. Při placení se mne zeptal, jestli v těch heslech něco vidím. Samozřejmě jsem vůbec nepochopil, na co se mne ptá, protože hesla mi žádný smysl nedávala. Odpověděl mi, že za těmi kladnými je Bůh. Začalo mi to vrtat hlavou, ale žádný závěr jsem nebyl schopen udělat. Vedle nás bydlela rodina, která měla nemocnou dceru. Měla problémy s dýcháním. Zjistili, že se jí dýchá dobře jen v kostele. Všichni začali chodit pravidelně do kostela, obrátili se k Bohu. Dověděl jsem se o tomto příběhu a spojil si to s mou nedávnou příhodou v hospodě. Protože věděli, že ovládám hru na klavír, požádali mne, zda bych zastoupil nemocného varhaníka v kostele. Vyhověl jsem jim. Několikrát jsem byl zahrát na varhany v našem malém městě. Tam jsem pocítil Boží dotek. Od té doby jsem věřící. Když hovořím o Bohu, cítím to stejně, jako kdybych mluvil o mém tátovi.

57. AK (18)

Nevím, zda věřím v Boha, ale něco asi existuje. Myslím, že věří ti, jejichž rodiče jsou věřící, jejich děti je následují. Nebo člověka někdo nebo něco osloví, nebo nastane nějaká situace, kterou si nedovedou vysvětlit a začnou uvažovat, že je to Bůh. Mne jednou oslovil příchod do kostela na Montmartru, kde byli lidé různých barev pleti a zpívali, dokázali vytvořit takovou atmosféru, že to na mne silně zapůsobilo. Věřím asi lidem, hodně toho dokážou. Zajímá mne také jóga, protože ta je také o člověku, ale že by mne oslovilo nějaké náboženství – to asi ne. Náboženství vzniklo mezi lidmi, používáním pravidel a zákonů, které si vymysleli lidé a ve všech náboženstvích to je stejné.

58. **JH** (49)

Zajímám se o vše kolem sebe, snažím se naslouchat. Všechny oblasti potřeb pocituji, naplňuje mne radost, když je mohu plnit. Biologické - jídlo, pití, spánek, dýchání... Psychologické jsou také důležité, potřebuji si popovídat, potřebuji řešit problémy a poradit.

Kulturní potřeby mám velmi silné, chodím často do divadla a na koncerty. I duchovní potřeby pocituji, ač si o sobě nemyslím, že věřím v Boha, ale občas poslouchám výklad Bible, nebo poslouchám básně. Mám „někoho“, o kom říkám, že mně hlídá a dává mi to, co potřebuji. Někdy dostanu něco jiného, než o co prosím, ale i tak cítím, že mě to vede dál mým životem. Děkuji „tomu svému nade mnou“ i andělům, kteří mu pomáhají. Vím, co je pokání a pokora, myslím, že ji mnozí postrádají, jinak by se svět a politika vyvíjela jiným směrem. Zázrak. Pokud lze nazvat uzdravení z psychické nemoci zázrakem. Pak tedy ZÁZRAK UZDRAVENÍ. Vysvětluji si to tak, že mne nemoc měla zastavit a něco v mém životě změnit. Když jsem pochopila, přišlo uzdravení. Platónovy ctnosti vidím, jak moc jsou potřeba. Moudrost pro mne znamená, dokázat se poučit z vlastních chyb a žít tak, abych druhému neublížoval. Statečnost vidím u lidí postižených, kteří se nevzdávají, sportují a zapojují se do společnosti.

Nebo lidé s rakovinou, kteří se nelitují a bojují do poslední chvíle. Uměřenost vidím, že chybí v honbě za vyděláváním peněz, nebo pomáhá při svodech v konzumní společnosti. Spravedlnost – člověk by neměl upřednostňovat své zájmy, rodinu, práci nad ostatními. Naučit se udržet své emoce. Člověk musí něčemu věřit, nemusí to být Bůh, Buddha.... Může to být spravedlnost, nebo víra v dobro. Každý musí vědět, že ho má „někdo rád“, může to být partner, kamarádi, pes, rodina. Bez pocitu lásky k někomu, či od někoho, nemůže člověk najít sám sebe. Naděje je obrovská motivace ke všemu. Kdo přestane doufat, vzdává svůj život. Odpuštění je velmi silně spojeno s láskou, kdo nedokáže odpouštět, nemůže ani projevit ani cítit lásku. Náboženství znamená bezmeznou víru v toho, kdo je představitelem určitého náboženství, je to odevzdání se, bez pochybování o správnosti dané teorie. V některých případech až fanatismus. Na katolickou církev mám negativní názor, káže o skromnosti a její chrámy jsou honosné. Ukazují bohatství, přebytek atp. Vidím v tom protiklad, že káže jinak a jinak žije. Daleko větší hodnotu má pro mne církev česko-bratrská, myslím, že ta se neschovává za symboly, snaží se žít v souladu s tím, v co věří a káže. Neznámým sdružením nevěřím, připomínají mi sekty a manipulaci s lidmi a s jejich majetkem. Boha si nedokážu představit, ale věřím v jakousi sílu, nebo energii, která mne ovlivňuje, která mi ukazuje cestu a kterou bych neměla ztratit. Bojím se smrti, bojím se, že jednou nevidím ten krásný svět kolem sebe. Bojím se, že nebude nic a to mně děsí. Mám ráda život a v tomto směru závidím věřícím, že vidí další „život po životě“.

59. AB (57)

Bůh je příroda a lidé. Náboženství je slepá víra. Církev je málo pokorná. Nevidím žádnou souvislost mezi láskou a odpuštěním, vidím ji však mezi nenávistí a neodpuštěním. Zažila jsem situaci, kterou bych mohla nazvat zázrakem, vysvětluji si to jako shodu okolností a náhod, hlavně ve vlivu člověka. Smrti se nebojím, je to zákon přírody, obávám se pouze toho, že na to budu sama. Po smrti nebude nic. Přesto umím prosit o pomoc, umím být pokorná a za splněná přání děkuji Bohu.

60. OC (54)

Víra, láska a naděje jsou velmi důležité. V Boha nevěřím, ale znám pocity zklidnění, pokory, vím, co je pokání. Zažil jsem zázrak, ale zázrak vysvětlit nelze, jinak by to nebyl zázrak. Náboženství, spiritualita a symbolika jsou různé hodnoty víry.

61. VK (41)

Občas cítím duchovní potřebu, ale v Boha nevěřím, náboženství, podle mne manipuluje s lidmi. Církev by měl někdo zrušit, ale pokud to lidi baví; já i v církvi vidím manipulaci. Nechci mít nic společného s jakýmkoli náboženským i nenáboženským sdružením. Boha si nijak nepředstavuji, ale občas někoho prosím o pomoc a doufám, že se mi splní mé přání. Obvykle děkuji za splnění mých přání, když prosím, pak už se k tomu nevracím. Umím být pokorná, hlavně tehdy, když mne život „zaskočí“, ale nevydrží mi to dlouho. Když se kolem mě přihodí něco zvláštního, vysvětluji si to jako „sílu intuice“. O smrti nepřemýšlím, ani se jí nebojím. Bojím se umírání.

62. AS (43)

Věřím v Boha, ale do kostela nechodím. K mé víře nepotřebuji být součástí žádné církve, prostě se bez ní obejdu. Souvislost mezi termínem láska a odpuštění nevidím. O smrti nepřemýšlím.

63. HL (48)

Nepovažuji se za křesťana, nepotřebuji žádnou instituci, aby zaštiťovala moji víru – ani církev, ani náboženství. Pokud potřebuji někoho prosit o pomoc, je to vždy konkrétní osoba. Očekávám, že mé přání splní, pokud ano, pak mu vždy poděkuji.

64. **BK** (55)

Nejsem křesťan. Své potřeby si umím naplnit sama. Nemám, žádné nenaplněné potřeby. Občas někoho poprosím o pomoc, ale nemusí vás vůbec zajímat, komu potom děkuji. Co je to prosím podle vás zázrak, vše se přece děje tak, jak má. Proč se mne ptáte, jaký mám názor na církev? Církví je mnoho a mé jednotlivé názory se liší. Láska a odpuštění je jedno a to samé. Když lidi milujeme takové, jací jsou, není proč odpouštět.

65. **JM** (52)

V Boha věřím. Představuji si ho jako energii vedoucí k harmonii. Také se řídím mravními ideály. Pomáhají mi například vyjadřovat své názory (statečnost), nic nepřehánět (uměřenost), stejný přístup ke všem (spravedlnost), nadhled a odpuštění (moudrost). Křesťanské ctnosti – víra, láska a naděje jsou v mém životě moc důležité, pomáhají mi překonávat všechny překážky. Církev přináší organizaci a systém do mého života. Něco jako zázrak jsem zažila, vysvětluji si ho telepatií. Smrti se nebojím, následně nepřemýšlím o tom, co bude po smrti.

66. **ZK** (46)

Spiritualita mi nic neříká, ani náboženství. Ale mám představu o tom, jak vypadá Bůh, ve kterého nevěřím. Vidím ho jako starého vousatého pána, což opravdu nevidím jako důvěryhodné. Církev na mně působí negativně. Protože pokud chce někdo zabít, vždy se najde nějaký důvod. Myslím, že důvod k zabíjení a válkám si církev našla vždy snadno. To umí jakákoliv náboženská sdružení, nebo nenáboženská. Všechny organizované skupiny jsou stejné. Na druhou stranu víra, láska a naděje jsou v životě dost důležité, ty patří k životu bez ohledu na křesťanství.

67. **BŠ** (47)

Boha si nijak nepředstavuji, ani v něj vlastně nevěřím. Prosím a děkuji za svá splněná přání někomu imaginárnímu. Termín víra moc neuznávám, spíš mi tento termín vadí. Lásku a naději uznávám, protože to bez nich v životě nejde. Můj názor se odvíjí spíše od štěstí, buď ho mám, nebo nemám. Náboženství pokud mi neubližuje, ať si existuje, mám z něj trochu strach. Na církev mám ten nejhorší názor.

68. **TF** (48)

Víra je správná věc, ale církev často víru v Boha zneužívá a zneužívala. Mnoho církví využívá dobrotu svých členů. Zamýšlím se nad otázkou o lásce a odpuštění, přece nelze bezmezně milovat

a odpouštět, i zde musí být nějaké hranice. Víra, láska a naděje jsou stejně důležité jako další ctnosti, například spravedlnost.

69. KD (25)

Křesťanské ctnosti si křesťané ukradli pro sebe. Možná měli zrovna štěstí, že je pojmenovali jako první. Protože tyto ctnosti – víra, láska a naděje souvisí se životem, jako pití a spánek... Stejně tak si křesťané vymysleli církev, která obyčejné lidi oblbuje. Já nevěřím v Boha, a už vůbec ne v Krista. Církev mi vadí, ale toleruji všechny, kteří se takto sdružují, protože jim to asi pomáhá. Neznám tolik historii, ale nevím nic o tom, že by existovala nějaká církev před křesťanstvím. Lidé věřili různým bohům, chodili do chrámů a obětovali svým bohům. Ale žádná oficiální církev nebyla. Teď je tady 2000 let a další církve vznikají. Hinduismus je asi starší. Ale to asi není klasické náboženství, tam jde více o životní postoj, já se víc přikláním k tomu, že pokud víra někomu pomáhá v růstu, tak víc dokáže rozvíjet duši hinduismus, než dogmatická křesťanská církev. Je možné, že lidská psychika umožňuje chápání křesťanů. Budiž, pak mají tu možnost se rozvíjet duchovně a nikdo jim to nemá právo brát. Mně vyhovuje a přináší mi mír a klid do duše hinduismus.

9.1.2. Facebook

9. 1. 2. 1. Názory přátel z ČR

70. JŠ (19 let)

Zdravím, záludné to otázky. Takže, v boha nevěřím, protože si ho/to nedokážu představit jako osobu ani žádnou jinou formu života. A hlavně, že by byl, jak se hlásá všemocný. A za druhé, bůh je smyšlená postava/věc (jak už jsem řekl, nevěřím na něj), náboženství je nehmotný projev, vyznání a církev, oproti tomu je hmota. Tak to je asi vše.

71. JS (47 let) Ústí nad Orlicí

1. Nejprve je třeba definovat, co je to Bůh. Máme dvě možnosti.

Bud' budeme Boha definovat jako prvotní impuls a sílu, která stvořila sama sebe a dále expanduje ve všech úrovních ve smyslu n-rozměrného časoprostoru, jehož jsme součástí. Nebo

budeme Boha definovat jako prvotní impuls a životní sílu, která stvořila sama sebe a dále expanduje na všech úrovních ve smyslu proudu života (všeho živého, životní energie), kterého jsme součástí. V prvním případě je jeden a jeho existence evidentní. Ve druhém případě jsou dva (duše a tělo, memetická energie a genetická energie) a opět je jejich existence evidentní. Druhý případ je přitom podmnožinou prvního. Abychom mohli odpovědět na racionální otázku "jak stvoření proběhlo" tj. zda to bylo samostvoření nebo stvoření něčím, bylo by třeba rozpracovat, vysvětlit rozdíl mezi "duší" a "tělem". Dospět k řešení - tj. odpovědět na racionální úrovni znamená, zařídit, aby si memy "osahaly oblast", tj. rozšířily se do oblasti časoprostoru, kam tento typ energie proniknout nemůže. Poznat znamená rozšířit se. Geny se šíří (tedy poznávají) svou část n-rozměrného časoprostoru a memy se šíří (tedy poznávají) svou část n-rozměrného časoprostoru. Tyto oblasti se překrývají, ale nejsou totožné. Proto v Boha "věříme", tj. cítíme něco, co ale nelze vyjádřit memy. Alespoň prozatím. Jsme duální tvorové - máme duši (já) a tělo (mé tělo). Tělo je svým způsobem naše první ochočené "zvíře".(Memetická teorie je filosofický směr. Zakladatel Dawkins)

2. Bůh je síla či energie, které jsme součástí; náboženství je memplex, spojení skupin lidí na duchovní úrovni do celku. Církev je instituce, forma memplexu, jedna ze skupin.

72. LB (18 let)

Dobře, vezmu to zkrátka. Jestli věřím v Boha? Snad po mně nikdo v jednadvacátém racionalistickém století nechce, abych věřila ve všemohoucího staříka, jenž stvořil ženu z Adamova žebra jen proto, aby šovinisti mohli říkat, že z krádeže nikdy nic dobrého nevzešlo?! No dobře, fóry stranou. Měla jsem tu čest poznat spoustu prostředí, která se nějakým způsobem konfrontovala s Bohem. Jsem křtěná, v době raného mládí jsem jeden čas docházela do sboru, kde se scházeli křesťané se svými dětmi, potkala jsem ovšem i fanatičku, která dost nepříjemným způsobem sváděla na "pána boha" i zkažená rajčata z obchodu.

V mém nejbližším okolí byl opět "fanaticky" pro změnu praktikovaný ateismus. Tak si vyberte. Já osobně v Boha nevěřím. Ráda se oddávám myšlenkám na osud, ale Bůh mi přijde jako velká nadsázka. V minulosti ho lidé vymysleli, aby měli bič na poddané, a ono to fungovalo. Církev jistě poskytovala útočiště v těžkých dobách, ale na několik set let v podstatě vytěsnila z civilizace všechno živočišné, co se jen týkalo přirozeného žití člověka. A to já asi nepřenesu přes srdce. Na druhou stranu, Bůh mi nevadí, ani jeho vyznavači, pokud se mi někdo víru nesnaží vnutit. Kostely jsou krásná místa, kde se dá naleznout mnoho z historie a architektury. Církev se také snažila o vzdělání široké veřejnosti lidí. A jako každá instituce, která

nashromáždila majetek, potom našla způsoby, jak ji pozlátka zkazilo. Ať si tedy každý hledá autoritu, v čem chce, ale já a Bůh, tahle rovnice se tedy rozhodně nerovná. Co se týče otázky druhé, nechci pochybovat o autorčině inteligenci, ale pokud se jedná o jasnou odpověď, ví ji přece každý. Bůh je modla, autorita, náboženství soubor pravidel, které tento Bůh „nastavil“. Církev je instituce, která všechno tohle spojuje dohromady.

73. VH (20 let)

1) V Boha nevěřím. Proč? Přestože je maminka křtěná, v naší rodině mě nikdy nikdo k víře nevedl a ani já jsem o to neměla a nemám zájem. Můj postoj k víře v Boha je spíš neutrální. Chápu, že někomu jeho víra pomáhá, ale, podle mě, lidi taky dost omezuje v různých aktivitách (záleží na tom, do jaké konkrétní církve patří). No a pak, podívám-li se zpětně do historie, jakékoliv víra v Boha, nebo Alláha atd. zmařila i dost životů, spíš než aby prospěla věci.

2) Náboženství je neuvěřitelně široký pojem, za kterým se ale v podstatě skrývá to, že člověk potřebuje mít o co se opřít a potřebuje se někde sdružovat.

Víra - taky dost široce pojaté. Víra v cokoliv, ať už v Boha, ve spravedlnost atd. je lidská nutnost. Kdyby člověk nevěřil alespoň tomu, že se ráno probudí, neměl by proč žít.

Církev- podle mě instituce, která se postupem času zvrhla ze skupinky dobrodinců a učitelů do spolku (i když to není pravidlem) často hamižných sobců, kteří s tou čistou církví už nemají nic společného.

74. TV (18 let)

1) Jsem pokřtěna, občas s rodiči chodíme do kostela, nicméně nevím, jestli věřím zrovna v Krista. Nicméně v Boha věřím a vnímám ho jako jakousi energii, která je mimo dosah našeho chápání, a která nám může dávat svoji sílu, případně, která větší či menší měrou ovlivňuje náš život.

2) Rozdíl mezi církví a náboženstvím určitě je, protože církev je jen určitá instituce, která si nárokuje právo rozhodovat o tom, co Bůh považuje za správné, případně o tom jak, jak by se lidé měli chovat. Nicméně mnoha věřícím určitě pomáhá a svým způsobem jim ukazuje cestu. Náboženství chápu jako víru v určitého Boha, která sdružuje dohromady více lidí.

75. ŠZ (22) studentka psychologie

1) V Boha nevěřím. Proč? To nevím. Kdyby byl, musela bych ho nenávidět.

2) Bůh je víra. Náboženství je manuál k víře. Církev je uchvatitel vyděšených dušiček.

76. **JH** (17)

V Boha nevěřím, a proč si nechám pro sebe, jestli nevadí.

77. **EB** (28)

Ne, že bych věřila v Boha, ale nějaká energie ANO.

Po smrti si myslím, že se setkám se všemi svými milými, kteří již umřeli. Ale možná, že je to jen moje přání, aby to tak bylo. „Přeji si, aby to vyšlo, aby byl konec dobrý“. Prosím, ale nevím koho nebo co.

78. **JS** (23)

Nevěřím ve všemocného Boha, kreacionismus a neposkrvněné početí. Názory, které zastávám, nejsou nezvratitelná fakta. Nevycházím z premisy, že Bůh neexistuje, protože to nemohu podložit. Myslím racionálně. Věřím ve vědu a výzkum. Teorie Velkého třesku byla hodnověrně potvrzena důkazem teorie relativity. Vesmír se stále rozpíná. Vesmír má svůj pevný řád, daný fyzikálními zákony, tudíž je nepravděpodobné, že by byl řízen vyšší mocí. Nejde mi na mysl, že by mohlo existovat převtělování - hinduistická reinkarnace, nebo křesťanská Svatá trojice.

Věřím v evoluci, která je naprosto logická a velmi dobře vědecky podložená. Na archeologických nálezech, ale i stále žijících tvorech, kteří jsou vývojovými mezistupni, je jasně vidět postupný vývoj druhů. Jsem samostatný jedinec, který nepotřebuje být veden po cestě života za ruku. Odmítám být manipulován lidmi, kteří jednají ve jménu Boha. Manipulace sama o sobě odporuje tezi o existenci vyšší moci, která je dobrotivá, vševědoucí a všudypřítomná. Věřím ve svobodu volby a naprostou suverenitu každého jednotlivce.

Neztotožňuji se s porušováním vlastních zásad ve jménu Boha.

79. **JB** (25)

Ahoj, v Boha nevěřím - vymysleli si ho lidé pro jednoduché vysvětlení neznámých jevů, snadné ovládnutí mas a především (původně) proto, že se nedokázali smířit se skutečností, že až umřou, jejich existence úplně skončí.

Toť můj názor.

80. **FS** (34)

Je pro mě důležitá víra, občas někoho prosím o pomoc. Stejně důležitá je pro mě moudrost, pomáhá mi v sebeuvědomování a hledání identity. K tomu, abych našel sám sebe, mi pomáhá také psychologie. Tato věda mi pomáhá i k orientaci ve společnosti.

9. 1. 2. 2. Názory cizojazyčných přátel

81. AL (18)

Yeah I believe in god Jesus and the holy spirit. I'm a Christian. I believe that religion is man trying to find god while christianity is god reaching down to man.

Jo, já věřím v Boha, Ježíše a Ducha svatého. Jsem křesťan. Domnívám se, že náboženství je snaha člověka najít Boha, zatímco křesťanství je Bůh, dosahující na člověka.

82. VB (19) Izrael - Ashdod

ja v boha ne veru!!

ja znam co bog te pravda! protoze ja ne mozu eho slyset videt nbo dotknout eho!!!

Já v boha nevěřím (nemám víru!) Vím, že Bůh je pravda (spravedlivý), ale já jej nemohu slyšet, vidět, nebo se ho dotknout!

(Hebrejšťina je pravděpodobně mateřským jazykem. Pravděpodobně se pokusil odpovědět v českém jazyce. Mnoho studentů se zná z výměnných studijních pobytů.)

83. ŽVB (17) Slovinsko - Ptuj

1. I don't believe in god, but I'm not against religion though. I believe we can find our own rules to live by, our own love, protection and so on without believing supernatural things.

2. God is an abstract being, forwhat we all strive to be-alike, religion is the way to do it, Church is the organisation gaining money from it.

1. Nevěřím v Boha, ale nejsem proti náboženství ačkoli. Věřím, že můžeme najít naše vlastní pravidla pro život, naši vlastní lásku, ochranu a tak dále, aniž bychom museli věřit nadpřirozené věci.

2. Bůh je abstraktní bytí, zato my všichni usilujeme o obdobné, náboženství je způsob, jak to udělat, církve je organizace získávající peníze z nás.

84. CHF (20) Německo

Hey! I believe in God! But for me, God is a unbelievable force. I think hope is the reason why believe in him! From my point of vue there's a big difference between God and church because God stands for faith, but church is only un insitution. It could be every other institution, too. And I don't think that the rules and opinions of the church and the pope are true an senseful. But Jesus shouldn't be forgotten, if you talk about church, God and religion. I hope my thoughts help you!

Ahoj! Věřím v Boha! Ale pro mě, Bůh je neuvěřitelná síla. Myslím, že naděje je důvod, proč v něj věřím! Z mého hlediska je velký rozdíl mezi Bohem a církví, protože Bůh znamená víru, ale církev je pouze instituce. Mohla by to taky být každá jiná instituce. A já si nemyslím, že pravidla a názory církve a papeže jsou pravdivé zároveň smysluplné. Na Ježíše by se nemělo zapomínat, pokud mluvíte o církvi, Bohu a náboženství. Doufám, že moje myšlenky vám pomohou.

85. AN (16let) Izrael

i do believe in god , and it present to me faith and true ...

Věřím v Boha, předkládá mi víru a pravdu ...

86. N ~~NE~~ F (17) Německo

I don't believe in god although I am Christ, but there are too many counter evidences..... But still I like to pray , I just don't believe anyone hears it :D

I think religion is something very good, you can believe in something, although you know that there isn't anything like god...

After death you are dead. I think you don't feel anything after death...

my family is christ, but I'm happy about being christ and maybe I would be christ even if my family didn't have any religion because I like to go to church and say thank you or something, I think that's good even if I think that god doesn't exist...

but I think a lot of words religions have a lot of useless (now in present) things for example hell, some customs (it could be nice tradition.) and thats why Im really careful to try believe to that because When I ask Why I should do this? whats the reason? I couldnt find any questions,.. Do you know it?:)

Nevěřím v Boha, i když jsem křesťan, ale existuje příliš mnoho důkazů proti. Ale ještě abych se modlil, já prostě nevěřím, že mne někdo slyší. Myslím, že náboženství je něco velmi dobrého, můžete věřit v něco, i když víte, že tam není něco jako bůh. Po smrti jste mrtví. Myslím, že po smrti necítíte nic. Moje rodina jsou křesťané, jsem rád za Krista. Možná, že bych byl křesťan, i kdyby moje rodina neměla žádné náboženství, protože rád chodím do kostela a říkám: Děkuji ti, nebo něco, co si myslím, že je dobré, i když se domnívám se, že Bůh neexistuje. Myslím, že mnoho slov a věcí v náboženství je zbytečných (nyní v současnosti), například peklo, některé zvyky (může to být pěkná tradice), a to je důvod, proč jsem opravdu opatrný, abych se pokusil věřit, protože jsem se zeptal: Proč bych to měl udělat? Co je důvodem? Nemohl jsem najít jakékoliv (otázky) odpovědi... Znáte to.

9.1.3. Závěr – vyhodnocení

Zastoupení respondentů:

	věk	Úroveň vzdělání, (Bez vzd., SŠ, VŠ)	Počet respondentů
mladší generace	15 – 25let	SŠ- gymnazisté, VŠ	27
střední generace	26 – 50let	BV, vyučení, SŠ, VŠ	38
starší generace	51 – 82let	BV, vyučení, SŠ, VŠ	21

Při vyhodnocování výzkumu jsem použila metodu komparace. Touto metodou se hledají společné vlastnosti jednotlivých, nebo různých jevů.

Vyjádřilo se 86 respondentů (dále jen r). Jejich odpovědi jsem rozdělila do tří skupin, podle nejčastěji převažující odpovědi: Věřím v Boha; nevěřím v Boha; nevím, zda věřím.

- 1. skupina – věří v Boha, ale(55,81%).....48r
- 2. skupina – neví, zda věří, nebo v co věří...(11,23%).....10r
- 3. skupina – nevěří, různé důvody..... (32,55%).....28r

Do první skupiny byli zařazeni všichni, kteří řekli: „věřím v Boha“, často pak následovalo slovo „ale“. Vytvoříme-li skupinu respondentů, která slůvko „ale“ nevyslovila, tedy ti, kteří věří stoprocentně a bez výhrad, dostaneme se k výrazně nižšímu výsledku 26r = 22,36%.

1. víra v Boha

- 29 respondentů
- 6 r byli konvertité křesťanství
- 5 r věří jen sobě
- 5 r vyjádřilo víru v energii
- 2 r hovořili o víře, ale nedokázali definovat, v co věří
- 1r se ztotožňuje s učením hinduismu.

48 respondentů se vyjádřilo pro víru. Měli však různé výhrady, nebo podmínky. Například: Bůh ano, ale Ježíš ne. Ve třech případech věřící odmítli církev, kterou neuznávají. Na adresu církve směřovaly i takové výroky, že se bez ní obejdou nebo, že jim nevadí, aj. Jednoznačně už nikdo církev neodmítl. Všichni věřící byli pokřtěni a jejich životní zásady jsou utvořeny křesťanstvím, v jednom případě zaznamenán příklon k hinduismu. Všech 48 respondentů vidí ve svém životě víru jako:

- důležitou, pro jejich zklidnění
- pro naplnění duševních a duchovních potřeb
- všichni se obrací k Bohu

- vkládají svůj život více, či méně, do rukou Božích
- víra v Boha, jim pomáhá ve víře v sebe
- zvyšuje u jedince pocit důstojnosti
- člověk si umí sám sebe vážit a nepotlačuje ani nepovyšuje svou osobnost

2. nerozhodní.

- 10 respondentů neví, zda věří, eventuálně čemu věří
- 1r - Bůh je příroda a lidé
- 2r věří své rodině, protože se na ní mohou spolehnout
- 3r věří svým partnerům a dětem
- 2r Boha neřeší
- 1r mluvil o lásce, uváděl lásku k člověku, jinou láskou už se nezabýval
- 1r hodnotí, že měl v životě štěstí, říká: „všechno je tak, jak má být“

3. nevěřící

- 28 respondentů, nehledá smysl svého života v Bohu, ani je to nenapadne
- 24 z nich se jednoznačně vyjádřilo, že nevěří v Boha
- 1r nevěří v nic
- 3r věří čemukoli jinému, například ve víly, v jiná božstva známá z historie, bůžky, nadpřirozené bytosti, v UFO, v satana, nebo věří, že existuje vše najednou

Duchovní potřeby

Jako potřebu si uvědomování ducha připouštěla zhruba polovina respondentů. Uvažují o různých možnostech, jak tyto potřeby uspokojit. V dnešní době se nabízí (někdy i podbízí) mnoho různých forem jak zvládat duchovno. V tomto nepřehledném labyrintu lidé hledají uspokojení, které by je dovedlo k sobě samým. Druhá polovina radši neslyší, nevidí okolo sebe nic, jen aby se nenarušilo jejich pohodlí.

Potřeba znát svou budoucnost

- 4r chtějí znát svou budoucnost v jejich životě na zemi, proto věří různým výkladům.
- 6r se zabývá budoucností po smrti,
- 10r se vyjádřilo, že se nebojí smrti, ani o ničem takovém nepřemýšlí,
- 3r se smrti bojí,
- 3r se nebojí smrti, ale umírání ano.

Pokání, pokora, zklidnění

- 12r se svěřilo, že ví co je to pokání, znají pokoru, umí se zklidnit. Používají tyto praktiky nepravidelně, nevyznělo z jejich výpovědí, že by se jimi řídili.

Poděkování a prosba.

- 1r Boha o nic neprosí, ale vždy poděkuje.
- 1r prosí jen tehdy, když jí tzv. „teče do bot“, ale poděkovat zapomíná.

Vztah mezi láskou a odpuštěním

- 10r nevidělo souvislost, ani žádný vztah mezi láskou a odpuštěním
- 3r sice souvislost mezi láskou a odpuštěním viděli, ale měli výhrady k odpouštění.

Dobro a zlo

Mezi respondenty ve všech skupinách se objevovaly názory naznačující problém při rozpoznávání zla od dobra. Zaznamenala jsem, že dnes lidé neumí odpouštět, mají rádi jen rodinu a sebe. Často hledají chyby kolem sebe, málokdy v sobě. Pojmy zlý a špatný, označují věci a události nežádoucí, takové, které by vůbec neměly být⁴⁴. Několik respondentů se bránilo odpovídat na některé otázky, dokonce se zlobili, že se na to mohu vůbec ptát, obávali se, že nejde o dobré věci. Mohli se také mýlit. Například 3r zaměnili pojem spiritualita a spiritismus. Další příklad uvádím u otázky č. 6.: *Co pro vás znamenají ctnosti podle Platóna? Mají ve vašem životě význam (moudrost, statečnost, uměřenost, spravedlnost)?* Odpověď: „Nevím, jaké ctnosti uváděl“. Z výzkumu vyplývá nechuť přijímat nové informace.

Víra

Ve světě, kde se mísí kultury, náboženství, politické ideologie si lidé nechtějí zvykat na změny. Raději věří učitelům, rodičům, přátelům. Věřící v částice, které nikdy neviděli, zvukům, které nikdy neslyšeli, věří dějům a zprávám, jež jsou předkládány. Více než 55% respondentů v něco věří, nebo v někoho. Všichni spojují víru hlavně s náboženstvím. Lidé neustále zápasí s okolními informacemi, ale brání se být součástí náboženství, a ve stále větší míře se nechtějí hlásit k církvi. Víra nejčastěji znamená očekávání a naději na lepší budoucnost. Průzkum ukázal, že lidé jsou stále ve větší míře neochotni přemýšlet a radši přistupují na názory jiných.

Minulost

Většina respondentů se nechce zabývat minulostí ani ji přijmout. Chtějí žít a užívat si teď, v přítomnosti. V budoucnosti vidí naději. Ale historií církve a náboženstvím se nechtějí zabývat, pouze je respektují. Náboženství a církve přináší určité povinnosti a závazky. Výsledky výzkumu jasně ukázaly, že víc než polovina respondentů nechce v oblasti víry a spirituality přijmout a plnit žádné závazky. Všeobecně uznávaná svoboda volby jim umožňuje rozhodovat se o svém vlastním životě. Naslouchání názorů na svobodu se projevuje negativně právě u věřících. Většina nerozhodných věřících využívá víru trochu sobecky, jen když něco potřebují.

9.2. Kvantitativní výzkum - důvody

Při provádění předcházejícího výzkumu jsem zaznamenala zásadní rozdíly ve vyjadřování mezi studenty gymnázií a studenty odborných škol. Mnoho studentů střední školy s odborným zaměřením se ve výzkumu vyjádřilo pouze k otázce, zda věří v Boha nebo ne. Neuměli odpovědět na jinou otázku, ani zdůvodnit, proč věří, či nevěří. Jednalo se o studenty ve věkové kategorii 15-25 let. Takových informací bylo poměrně velké množství. Přemýšlela jsem o tom, jak tyto informace využít. Zároveň jsem potřebovala doplnit do kvalitativního výzkumu zástupce mladší generace s nižším vzděláním. Použila jsem informace z průzkumu, který proběhl v České republice. Výzkum „Evropská studie hodnot“ provedly v roce 1999: *Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, a SC&C, s. r. o. Praha*. Součástí průzkumu bylo hodnocení úrovně spirituality. Výzkum měl vyjádřit, do jaké míry je mladá populace nejistá v rozhodování ve svém duchovním životě. Výzkumem bylo zjištěno, že lidé začínají přebírat hodnoty a názory z různých náboženství. Zvětšují se názorové rozdíly (např. na reinkarnaci, nebo názory na relativnost dobra a zla, které je potřeba umět rozlišit). Lidé opouštějí morální hodnoty. Žádní věřící ani nevěřící nemají zájem o vyjádření církevních autorit. Postupně se uzavírají před společností a žijí tzv. jen pro sebe.

9.2.1. Hypotéza

Závěry výzkumu MU Brno a SC&C spol. s. r. o. Praha, korespondují s výzkumem, který jsem předložila v kapitole 9.1. Jak bylo výše uvedeno, úspěšně se kvalitativního výzkumu zhostila starší a střední generace se zastoupením všech stupňů vzdělání. U mladší generace se úspěšně zapojili jen studenti gymnázií. Studenti jiných typů škol bylo potřeba oslovit odlišným způsobem, rozhovor, který jsem využila v předvýzkumu, se projevil jako nevhodně zvolená metoda. Pro úplnost výzkumu bylo potřeba získat odpovědi od mládeže s nižším vzděláním. Bylo nutné doplnit výzkum o chybějící článek ve struktuře vzdělanosti. Pro tento výzkum jsem zvolila formu dotazníku s jednoduchými otázkami, s možností odpovědi „ano, ne, nevím“. Dotazník z roku 1999 jich nabízel velké množství, využila jsem otázky, které korespondovaly s výsledky kvalitativního výzkumu. Očekávám, že získané informace potvrdí hodnocení zpracované v kapitole 9.1.3. Po vyhodnocení kvantitativního průzkumu bude provedeno porovnání se závěry z roku 1999. Dále budou výsledky porovnány s hodnocením kvalitativního průzkumu. Na závěr vyhodnotím oba výzkumy společně se zaměřením na společnou otázku:

- a) kvantitativní výzkum - Víra v Boha
- b) kvalitativní výzkum - Existuje Bůh?

9.2.2. Závěr - vyhodnocení

Požadované odpovědi: „ano, ne, nevím“.

Doplňující průzkum jsem provedla na Střední škole obchodní a na Střední škole obchodu, služeb a podnikání v Českých Budějovicích. Obě školy mají podobné zaměření. Vyučují se zde ekonomické maturitní obory a učební obory. Věk žáků se zde pohybuje nejčastěji od 15 do 25 let. Demografické zastoupení pokrývá region jižní Čechy, studují zde i studenti z Prahy a Plzně. Výzkumu se účastnilo celkem 309 respondentů. Z toho bylo celkem 232 žen a 77 mužů. Pro tento výzkum není podstatné rozdělení podle pohlaví. Hodnocení dotazníku vychází z celkového počtu respondentů. K otázce zda existuje Bůh, se vyjádřilo:

- 36% r - ANO = 110r
- 49% r - NE = 123r
- 15% r - NEVÍM = 46r

Nesrovnalosti v informacích: Souvislost mezi Bohem, hříchem a bytím po smrti spolu souvisí. Avšak mnoho mladých učňů to nedovede rozlišit.

- 49% r nevěří, že existuje Bůh
- 81% respondentů věří, že existuje hřích
- 57% r věří, že existuje posmrtný život

Touha po štěstí, blahobytu a klidu: vyplývá z porovnání odpovědí učňů na otázku, zda existuje nebe a peklo. Vytěšňují existenci trestu už v současném životě, nechtějí vidět zlo. Často mládež v dotazníku vytěsnila zlo, které klasifikovala do podoby pekla. Podvědomě nechtějí trpět, nechtějí žádné tresty, ani v současnosti, ani po smrti. Věří, že radost, slast a nicnedělání mají zajištěno na zemi a po smrti v nebi. V nebi se nemusí pracovat, ani přemýšlet, a tudíž téměř polovina z nich nebe jako dobro přijímá.

- existenci nebe přiznává 44% respondentů
- v existenci pekla věří 27% respondentů.

Neumí ještě rozpoznat zlo a dobro na zemi, a nechtějí si ho připustit ani po smrti.

Porovnání s výzkumem z roku 1999

Výsledné hodnoty korespondují s výsledky průzkumu MU v Brně a SC&C, s.r.o., Praha, kde největší počet negativních odpovědí byl zaznamenán také u mladší generace s nižším vzděláním. Příslušníci této generace jsou nejistí v rozhodování ve svém duchovním životě, začínají přebírat hodnoty a názory z různých náboženství. Dobro a zlo nerozlišují, ale zlo vytěšňují. Neuvědomují si, že je potřeba umět je od sebe rozlišit. Opouštějí morální hodnoty. Nezajímají o církve a o její autority, žijí tzv. jen pro sebe.

Porovnání s kvalitativním výzkumem

Nepotvrdil se můj předpoklad ve shodě s kvalitativním výzkumem. Na sledovanou otázku zda existuje Bůh, odpověděla téměř polovina dotázaných záporně. Zatímco v kvalitativním průzkumu více než polovina dotazovaných vyjádřila souhlas.

Shoda byla zaznamenána u nezájmu přijímat nové informace. Uspěchaná doba, a mnoho mediálních informací vede mládež k rozporům a k následnému odmítání duchovních informací.

Další shoda byla zaznamenána u pohodlnosti. Přijímat informace v duchovní oblasti mladé učně převážně obtěžuje. Mladší generace s vyšším vzděláním duchovní informace přijímá, ale je hodně kritická. Učení týkající se církevní historie a duchovního působení církve kritizuje nejčastěji.

Společné vyhodnocení

Pro společné hodnocení bylo nutné upravit počet účastníků u mladé generace 15 – 24 let, kde chyběl vzorek respondentů bez vzdělání a respondentů s odbornou školou. Aby nedošlo ke zkreslení hodnot, upravila jsem počet respondentů z počtu 309 na stejný počet respondentů - 86 jako v kvalitativním výzkumu se zachováním stejného poměru procentuelních výsledků. Získané počty respondentů jsem dělila třemi, protože v kvalitativním výzkumu byly tři věkové skupiny, ty bylo třeba je doplnit o mladou generaci. V příloze je uveden konkrétní postup.

Bůh existuje + věřící	60r = 53,07%
Bůh neexistuje + nevěřící	39r = 34,55%
<u>Neví</u>	<u>14r = 12,38%</u>
Celkem	113r = 100%

Toto hodnocení potvrzuje výsledky kvalitativního výzkumu. Pouze hodnoty u věřících se snížily zhruba o 2%, hodnoty nevěřících se naopak o 2% zvýšily.

Abstrakt

DOHNALOVÁ, H., *Spiritualita současného člověka*

Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2011.

Klíčová slova: spiritualita, duchovní růst, víra, názor, církev, náboženství, psychologie, sekularizace, věda, mravnost.

Hlavní částí této práce je výzkum, zaměřený na zmapování současné spirituality. Dokumentuje různé názory a přístupy k víře, k náboženství a k církvi. V teoretické části jsou uvedeny závěry vědecké praxe několika psychologů, kteří se věnují duchovním otázkám a zařazují je do problematiky sebevzdělávání. Ve čtvrté kapitole jsou uvedeni psychologové, jejichž činnost je založena na podání návodu k duchovnímu růstu. Rozdílné přístupy, nejen u psychologů, ovlivňují lidskou schopnost umět rozlišit dobro a zlo. Na ztrátu schopnosti „umět rozlišit“ mají vliv další faktory současné doby. Patří mezi ně sekularizace, multikulturní vlivy, emancipace, vědecký pokrok atp. Praktická část zahrnuje kvalitativní výzkum. Z celkového počtu 86 je 45 příspěvků použito jako doplněk teoretických kapitol. Všechny příspěvky jsou zahrnuty do závěrečného hodnocení. Kvantitativní výzkum byl proveden u mladší generace s nižším vzděláním. Průzkumy jsou vyhodnoceny samostatně.

Abstract

DOHNALOVÁ, H., *The Spirituality of Contemporary Man.*

Faculty of Theology University of South Bohemia in the Czech Budejovice, 2011th

Keywords: spirituality, spiritual growth, faith, opinion, church, religion, psychology, secularism, science, morality.

The main part of the thesis contains a research aimed at mapping the contemporary spirituality. It describes different views and approaches to faith, religion and church. In the theoretical part, there are conclusions of scientific practice of several psychologists who deal with spiritual matters, and classify them as self-education issues. The chapter 4 introduces psychologists, whose work is based on instructions for the spiritual growth. Different approaches, not only of psychologists, limit human ability to discern between good and evil. The loss of the ability of "discerning" is influenced by other factors of today's time. These are secularism, multicultural influences, emancipation, scientific progress, etc. The practical part of the thesis includes a qualitative research. 45 contributions are used to complement the theoretical chapters. All contributions are included in the final evaluation. The quantitative research was conducted among the younger generation with low education. Surveys are evaluated separately.

Seznam literatury

Primární zdroje

ALBERIGO, G.,

Stručné dějiny 2. VK, BRNO, Barrister & Principal, 2008, ISBN 978-80-7364-047-7

ALTRICHTER, M., AMBROS, P., FILIPI, P., LÁŠEK, J. B., ŠPIDLÍK, T.,

Otázky české spirituality, OLOMOUC, Refugium Velehrad-Roma, 2001, ISBN 80-86045-75-7

BENDA, J.,

Mystika a schizofrenie, ÚSTÍ NAD LABEM, Lulu.com., 2007, ISBN 978-80-254-0367-9

BERGER, P., *Vzdálená sláva*, BRNO, CDK a Barrister&Principal, 1997, ISBN 80-85947-18-8

CUSKELLY, E. J.,

Současná spiritualita, KOSTELNÍ VYDRŽÍ, Karmelitánské nakl., 1994, ISBN 80-85527-70-7

ČAPEK, K., *Hovory s T. G. M.*, PRAHA, FRAGMENT, 2009, ISBN 978-80-253-0752-6

DETHLEFSEN, T., *Znovuzrození*, PRAHA, PRAGMA, 1997, ISBN 80-7205-41-7

DOLISTA, J.,

Křesťanská víra a racionalita, ČESKÉ BUDĚJOVICE, ZSF JCU, 2004, ISBN 80-7040-728-X

FAY, B., *Současná filosofie sociálních věd*, PRAHA, SLON, 2002, ISBN 80-86429-10-5

FROMM, E., *Člověk a psychoanalýza*, PRAHA, SVOBODA, 1967, 25-078-67

GROF, S., *Dobrodružství sebeobjevování*, PRAHA, GEMMA 89, 1994, ISBN 80-85206-15-3

HANUŠ, J. MALÍŘ, J. KAŠNÝ, J.,

Vznik státu jako proces sekularizace, BRNO, CDK, 2006, ISBN 80-7325-089-6

HANUŠ, J., FASORA, L., MALÍŘ, J.,

Sekularizace českých zemí v letech 1848-1914, BRNO, CDK, 2007, ISBN 978-80-7325 117-8

HANUŠ, J., *Náboženství v době společenských změn*, BRNO, MU, 1999, ISBN 80-210-2251-5

KAŠPARCOVÁ, P., *Světlo v nás*, LIBEREC, SANTAL, 1995, ISBN 80-901531-1-9

KÜNG, H., *Světový étos*, PRAHA, VYŠEHRAD, 2000, ISBN 80-900249-4-7

MACHOVEC, M.,

Smysl lidské existence, 3.vyd., PRAHA, AKROPOLIS, 2004, ISBN 80-7304-016-6

MASARYK, T. G.,

Ideály humanitní, vyd.2., PRAHA, MELANTRICH, 1990, ISBN 80-7023-036-3

MURPHY, J., *Moc podvědomí*, PRAHA, PRAGMA, 1993, ISBN 80-85634-08-2

ŘÍČAN, P., *Psychologie osobnosti*, vyd.5, PRAHA, Grada, 2007, ISBN: 978-80-247-1174-4

SILVA, J. *Silvova metoda Kontroly mysli*, PRAHA, Pragma, 2003, ISBN:80-85189-25-9

VOKOUN, J.,

K rekonstrukci teologie po konci novověku, Č. Budějovice, JCU, 2008, ISBN 978-80-7394-080-5

Sekundární zdroje

BLECHA, I.,

Filosofie, vyd.4., OLOMOUC, Nakladatelství Olomouc, 2002, ISBN 80-7182-147-0

DRAGOMIRECKI, A.,

Teorie osobnosti, MONTGOMERY, STRATOS, 2005, ISBN: 80-85962-21-7

KUBALOVÁ V.,

Psychologie poznání, OSTRAVA, ITEM, 1992, Tematická jednotka pro SŠ, č. 12NS

Elektronické zdroje

DIGNITATIS HUMANAЕ [online]. Dostupné na WWW: < www.vatican.va > [cit. 19. 2. 2008]

DOKUMENTY 2. Vatikánského koncilu [online]. Dostupné na WWW:

< http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council > [cit. 20. 1. 2009]

EVROPSKÁ STUDIE HODNOT: „Církev a problémy“, Studie EVS 1999, FSSMU a SC&C, GA ČR 403/99/0326 [on line].

Dostupné na WWW: < www.scac.cz/EVS/uvod.htm > [cit. 18. 1. 2006]

KOMENSKÝ, J. A., *Cesta světla*, [online].

Dostupné na WWW: < <http://www.vialucis.cz/> > [cit. 12. 1. 2011]

KŘIVOHLAVÝ, J., *Spiritualita a religioznost pacienta* [online].

Dostupné na: < <http://jaro.krivohlavy.cz/node/90> > [cit. 30. 12. 2011]

POSPÍŠILOVÁ, L. J., *Úvod do spirituality* Institut františkánských studií, PRAHA-OLOMOUC 2004 [online]. Dostupné na WWW: < <http://www.fatym.com/abcd/k/000197.htm> > [cit. 20. 1. 2001]

ŠTAMPACH, I. O., *Náboženství a synkretismus* [online]

Dostupné na WWW: < <http://www.getsemany.cz/node/1162> > [cit. 9. 2. 2010]

NĚMEČTÍ BISKUPOVÉ: *Čas rozsvěcení*, Být církví misionářskou, 2000, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn [online]. Dostupné na WWW:

< http://www.farnost-most.cz/system/files/Cas%20rozsvecení_1.pdf > [cit. 10. 11. 2007]

ROGERS, C. R., *Způsob bytí* [online].

Dostupné na WWW: < http://www.spsbrno.cz/r4/zpusob_byti-cast-1.doc > [cit. 5. 3. 2011]

SANT RAJINDER SINGH JI MAHARAJ. [online]

Dostupné na WWW: < www.ct24.cz/o-cem-se-mluvi/62381> [cit. 15. 2. 2010]

WEIGEL, G., *Katedrála a krychle*, [online] čas.Commentary, Vol. 117, No. 6, June 2004

Dostupné na WWW:<<http://www.obcinst.cz/en/clanek.asp?id=758>> [cit. 20. 4. 2010]

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, [online].

Dostupné na WWW:< <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/> > [10.2.2011]

ENCYKLOPEDIÉ, [online]. Dostupné na WWW: <www.wikipedia.org> [cit. 2. 2. 2011]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/William_James> [cit. 18. 2. 2011]

Jiné zdroje

KAPLICKÝ JAN, *Profil*, TV ČT2, 18. 1. 2009, 22:35

Přílohy

Tabulka výsledků kvalitativního výzkumu

Věřící	48r	55,95%
Nevěřící	28r	32,80%
Neví	10r	11,25%
Celkem	86r	100,00%

Tabulka výsledků kvantitativního výzkumu

	ženy muži	Odpovědi	Existuje telepatie	Existuje hřích	Existuje Bůh	posmrtný život	Existuje nebe	Existuje Peklo
Hodnocení	232	Ano	232=75%	252=81%	110=36%	176=57%	137=44%	85=27%
	77	Ne	47=15%	52=17%	153=49%	97=31%	151=49%	194=63%
	<u>309</u>	Nevím	30=10%	5=2%	46=15%	36=12%	21=7%	30=10%

Tabulka společného vyhodnocení

Bůh existuje – věřící	48 + 12 = 60r	53,07%
Bůh neexistuje - nevěřící	28 + 11 = 39r	34,55%
Neví	10 + 4 = 14r	12,38%
Celkem	86 + 27 = 113r	100,00%

Výpočet pro společné vyhodnocení

Kvalitativní výzkum – celkem 86 respondentů, 3 věkové skupiny (mladší, střední a starší věk)

Kvantitativní výzkum – celkem 309 respondentů, 1 věková skupina (mladší věk)

Nejprve jsem vypočetla počty účastníků, které procentuelně odpovídaly počtu 86. Výpočet jsem musela zaokrouhlit, protože člověka nelze vyjádřit v desetinných číslech. Výsledné hodnoty jsem dělila číslem 3, z důvodů třech věkových skupin.

$$110 = 36\% \text{ z } 86 = 35 : 3 = 12r$$

$$153 = 49\% \text{ z } 86 = 39 : 3 = 11r$$

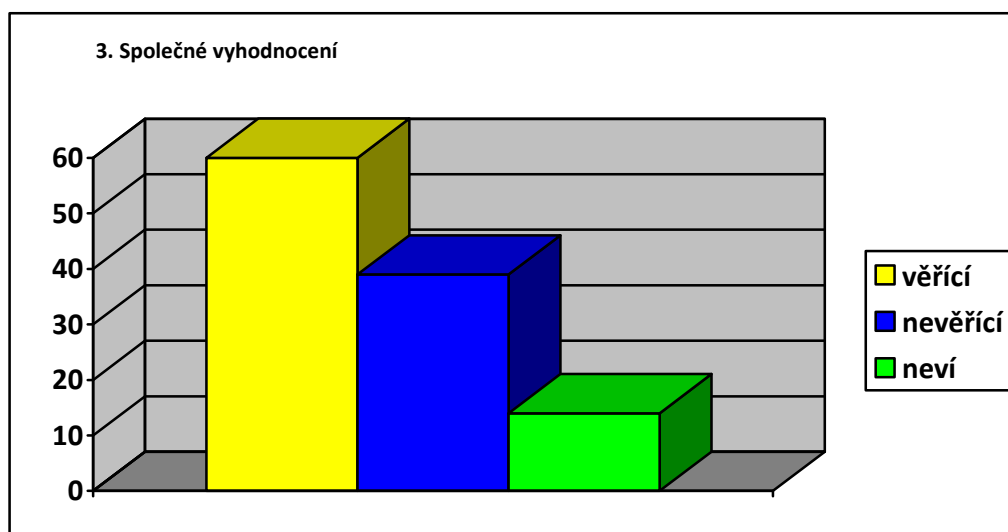
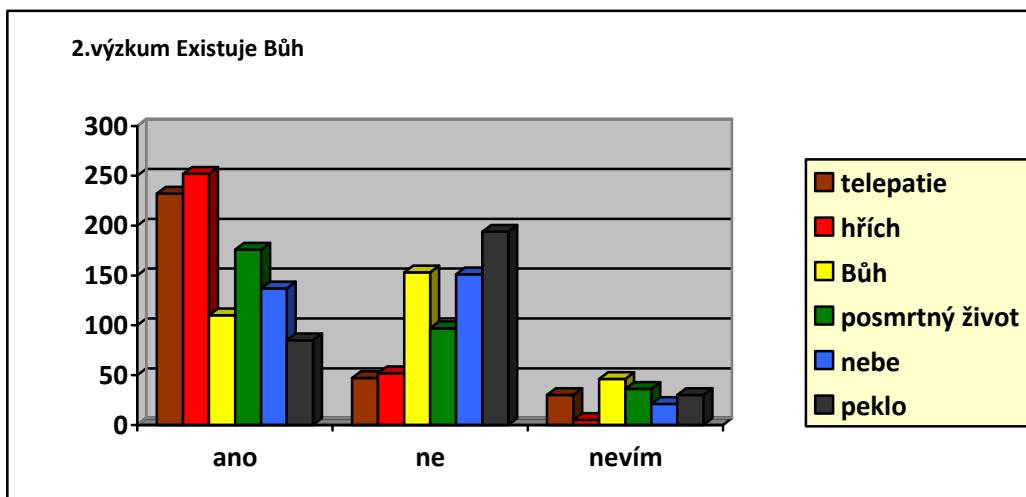
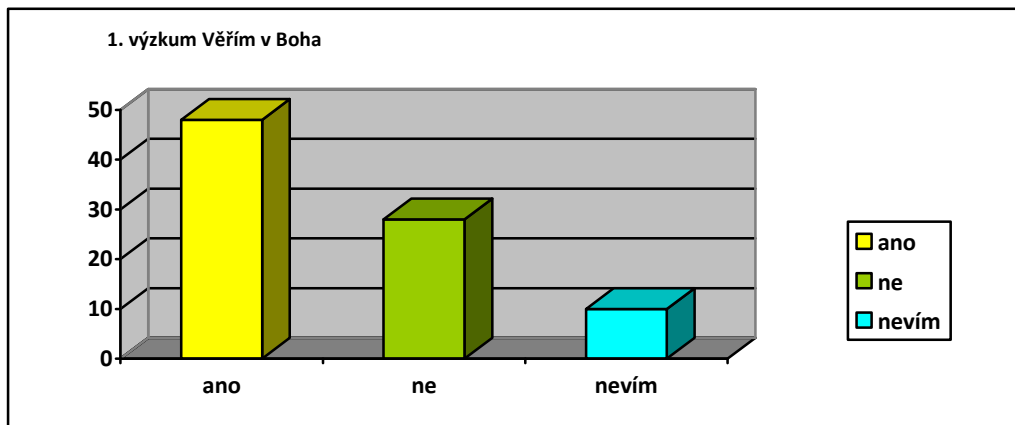
$$\underline{46 = 15\% \text{ z } 86 = 12 : 3 = 4r}$$

$$\text{Celkem: } 309 = 100\% - 86 = 86 : 3 = 27$$

Tabulka průběžných výsledků kvantitativního výzkumu

věk	Ženy + muži	Celkem ž+m	Existuje telepatie	Existuje hřích	Existuje Bůh	posmrtný život	Existuje nebe	Existuje Peklo
15	8 + 1	9	Ano 7 Ne 2 Nevím	8 1	4 3 2	6 3	5 4	2 5
16	35 + 6	41	ž + m = c 26+3=29 5+1=6 4+2=6	27+5=32 7+1 = 8 1+0 = 1	17+2=19 8+2 =10 10+2=12	16+3=19 12+2=14 7 +1=8	2+18=20 4+15=19 2+0 =2	2+14=16 4+18=22 3+0=3
17	72 + 11	83	54+7=61 10+2=12 8+2=10	54+8=62 17+3=20 0+1=1	20+4=24 43+6=49 9+1=10	39+4=43 26+5=31 7+2=9	31+6=37 36+5=41 5+0=5	20+1=21 47+8=55 5+2=7
18	47 + 14	61	42+7=49 4+5=9 1+2=3	41+14=55 +0=6 0	17+8=25 25+2=27 5+4=9	36+4=40 10+5=15 5+1=6	5+19=24 7+23=30 5+2=7	11+2=13 32+9=41 4+3=7
19	46 + 8	54	38+5=43 6+3=9 2+0=2	5+40=45 3+4=7 2+0=2	3+16=19 5+24=29 6+6=6	5+29=34 3+13=16 4+0=4	1+22=23 7+22=29 2+0=2	1+14=15 7+28=35 4+0=4
20	18 + 10	28	14+7=21 4+3=7 0	15+9=24 3+1=4 0	3+3=6 12+6=18 3+1=4	12+5=17 5+3=8 1+1=3	11+2=13 6+8=14 1+0=1	9+1=10 7+8=15 2+1=3
21	2 + 2	4	1+2=3 1+0=1	1+2=3 0+1=1	1+2=3 0+1=1	2 2	4 0	1+2=3 1+0=1
22	2 + 0	2	2	2	2	1 1	2	2
23	2 + 0	12	2	2	0 2	1 1	0 2	0 2
X? Věk	X? Pohlaví	25	15 12 8	19 5 1	8 14 3	13 6 6	9 12 4	3 18 4

Grafické znázornění

OTÁZKY PRO VÝZKUM DO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Téma: Spiritualita současného člověka.

Uveďte, prosím svůj věk.....

Pohlaví.....

1. Pociťujete potřeby v těchto oblastech?
 - Biologické
 - Psychologické
 - Kulturní
 - Duchovní
2. Máte potřebu
 - Uznání existence
 - Časové struktury
 - Pozice – role
3. Pokud nevěříte v Boha, a máte nějaké přání:
 - prosíte někoho o pomoc a věříte, že se vaše přání splní?
 - víte co je pokání, zklidnění, pokora? Znáte takový pocit, nebo něco podobného?
 - poděkujete za splněné přání – komu?
4. Zažil/a jste něco, co byste mohl/a nazvat zázrakem?
5. Jak si to vysvětlujete?
6. Co pro vás znamenají ctnosti podle Platóna? Mají ve vašem životě význam?
 - Moudrost
 - Statečnost
 - Uměřenost
 - Spravedlnost
7. Jak důležité jsou ve vašem životě ctnosti křesťanské?
 - Víra
 - Láska
 - Naděje
8. Co pro vás znamená:
 - Náboženství
 - Spiritualita
 - Sociální hodnoty
 - Symbolické hodnoty
9. Jaký názor máte na církev?
10. Máte podobný názor na nenáboženská, ale organizovaná duchovní sdružení?
11. Znáte nějaká nenáboženská sdružení?
12. Představujete si nějak Boha? – Jak?
13. Jak se u vás projevuje prožívání vzteku? Umíte ovládat sami sebe?
14. Vidíte souvislost mezi spojením „láska a odpuštění“?
15. Bojíte se smrti? Přemýšlíte o tom, co bude po smrti?

Srdečně zdraví Helena a děkuje za čas strávený nad tímto dotazníkem a za vaše názory.

Otázky pro mládež 15-25 let

Existuje: telepatie
hřích
Bůh
posmrtný život
nebe
peklo

Otázky pro přátele z České republiky - Facebook

1) Věříte v Boha? - Jestli ano, co pro Vás představuje? (lásku, pravdu, spravedlnost, Krista.?)

- Jestli ne, proč nevěříte.

2) Je rozdíl mezi bohem, náboženstvím a církví. Jestli Ano, jaký a proč.

Otázky pro cizojazyčné přátele - Facebook

1) Do you believe in God? If yes, for what you represent? (love, truth, righteousness, Christ, Buddha, YOU:) If not, why not believe.

2) Is there a difference between God, religion and the church. If so, what and why.

1) Věříte v Boha? Jestli ano, co pro Vás představuje? (lásku, pravdu, spravedlnost, Kristus, Budha, VY:) Jestli ne, proč nevěříte.

2) Je rozdíl mezi bohem, náboženstvím a církví. Jestli Ano, jaké a proč.